

**Kuopion kaupunki
Tarkastuslautakunta
Arviointikertomus vuodelta 2016
3.5.2017**

Sisällys

1 TARKASTUSLAUTAKUNTA JA TARKASTUSTOIMINTA.....	3
1.1 Tehtävä ja kokoonpano	3
1.2 Yhteenvedo tarkastuslautakunnan arviointikokouksista	4
1.3 Ulkoisen tarkastuksen järjestäminen	19
2 VUODEN 2015 ARVIOINTIKERTOMUKSEN HAVAINTOJEN JÄLKISEURANNASTA.....	20
3 KAUPUNKIKONSERNIN TAVOITTEET	21
3.1 Kaupunkikonsernille asetettujen tavoitteiden toteutumisen arviointi.....	21
3.2 Tytäryhteisöille asetettujen tavoitteiden saavuttaminen.....	23
4 KAUPUNGIN TOIMINNAN TAVOITTEET	24
4.1 Talousarvion tavoitteiden asettaminen ja sitovuus	24
4.2 Strategisten tavoitteiden toteuttamisessa edistyminen.....	24
4.3 Kaupungin talous.....	29
5 TALouden TASAPAINOTTAMISEN ARVIOINTI.....	34
6 YHTeenVETO VALTUUSTOKAUDEN ARVIOINTITYÖSTÄ.....	35
7 ALLEKIRJOITUKSET.....	37

Puheenjohtajan katsaus: Kuopio on hyvällä kasvu-uralla

Tarkastuslautakunta tuottaa vuosittaisella arviointikertomuksella tietoa siitä, kuinka hyvin Kuopio on onnistunut talousarvioissa kirjattujen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisessa. Tarkastuslautakunta on avainasemassa kertomassa, miten kaupunki selviytyy palvelutuotannossaan määrällisesti ja laadullisesti. Keskeistä on myös arvioida talouden johtamisen ja hallinnan onnistumista ydinkaupungissa ja kuntakonsernin kokonaisuudessa.

Vuoden 2016 talouden toteuma oli huomattavasti talousarvioita parempi. Ydinkaupungin alijäämä kutistui arvioidusta 20,5 miljoonasta 5,8 miljoonaan. Vuosikate parani 7,5 miljoonaa ja nettoinvestoinnit pystyttiin tekemään tulorahoituksella. Ydinkaupungin velka väheni ja on noin 314 M€ (2 783 €/asukas). Hyvää taloudellista tulosta selittää osaltaan valtionosuuksien kasvu 18 M€. Käyttötalouden menot alittuivat 1,3 ja tulot ylittivät 4,9 M€. Palvelualueilla onnistuttiin kustannusten hallinnassa ja samanaikaisesti myös palvelutason ylläpitämisessä. Siitä iso kiitos kuuluu kaikille kaupungin työntekijöille. Liikelaitosten ja taseyksikköjen ylijäämätavoite toteutui. Ydinkaupungin kumulatiivinen tase on 111 M€ ylijäämäinen, mikä selittyy vuoden 2014 yhtiöittämisjärjestelyillä. Konsernin ylijäämä on 23,9 miljoonaa ja se parani edellisestä vuodesta liki 16 miljoonalla eurolla. Konsernivelka väheni ja on vuoden lopussa 906,6 M€ (8 024 €/as). Konsernitase on 15,8 M€ alijäämäinen.

Keskityn tässä katsauksessa päättyvän valtuustokauden 2013-2016 kaupunkistrategian tavoitteiden saavuttamisen tarkasteluun.

1. Vahva monipuolinen elinkeinoelämä: Yritysyhteistyö on hyvää ja meillä on monipuolinen elinkeinorakenne. Työllisyyskehitys on ollut myönteistä, työpaikkojen määrä on kasvanut hyvin. Uusia työpaikkoja tarvitaan kuitenkin jatkuvasti lisää. Työmarkkinatuen kuntaosuuden menot ovat kasvaneet lähes kaksinkertaiseksi muutamassa vuodessa. Vetovoimaisuuden ylläpitäminen edellyttää vahvan elinkeinopolitiikan ja toimivan yritysyhteistyön jatkuvuutta.

2. Innovaatio- ja opiskelukaupunki: Tehokkaasti ja vaikuttavasti toimivat oppilaitokset toisesta asteesta yliopistoon ovat vetovoimaisia ja tuovat opiskelijoita sekä myöhemmin osaajia eri aloille. Savilahden kampus -hanke on edennyt reippaasti ja kaupunkiin on syntymässä valtakunnallisesti merkittävä oppimis- ja innovaatioympäristö kumppaniksi uutta luoville yrityksille.

3. Kuopio kuva –paras kaupunkiyhteisö: Kuopion imago on monissa selvityksissä todettu myönteiseksi, lapsiperheitä palvelevaksi. Lisäksi muuttohalukkuutta Kuopioon on todella olemassa. Kuopio koetaan turvalliseksi asuinympäristöksi. Meillä on monipuolisia asumisen mahdollisuuksia. Imagomarkkinoinnissa tarvitaan enemmän monipuolisen maaseudun esiin nostamista.

4. Tulevaisuuteen suunnattu ja kestävä kaupunkirakenne: Maankäytön suunnittelu ja kaavoitus ovat tukevat onnistuneesti kaupungin keskeisiä strategioita. Kaavoituksen henkilöstövoimavarojen niukkuus on hidastanut kaupungin kehittämistä. Uusia alueita on kuitenkin pystytty ottamaan käyttöön ja rakentaminen on vilkasta. Tiivistyvä ja valmiiden palvelunverkostojen ja liikenneyhteyksien lähelle muodostuvat asuinalueet luovat pohjaa kestäväällä kehitykselle.

5. Asiakaslähtöiset ja omaehtoisuuteen ja ennalta ehkäisyyn kannustavat palvelut: Asiakaslähtöisyys on tavoitteena hyvä, mutta monilla palvelualueilla on vielä paljon kehittämistä. Kritiikkiä ansaitsevat myös päätökset, joilla on nostettu asiakasmaksuja ja tilavuokria. Niillä on ollut suora vaikutus muun muassa urheiluseurojen ja kyläyhdistysten toiminnan vaikeutumisen kautta omaehtoiseen, terveyttä ja hyvinvointia edistävään työhön. Uudistuvassa kunnassa tarvitaan nykyistä perusteellisempaa päätösten hyvinvointivaikutusten arviointia.

6. Tasapainoinen talous: Talouden haasteet olivat valtuustokauden alussa merkittävät ja velkaantuminen uhkana. Tuottavuusohjelma on onnistunut jossain määrin ja vuonna 2016 velkaantuminen on pysähtynyt. Talouden tasapainotustavoitteet ovat edelleen merkittäviä. Uusia investointeja on tehty, mutta korjausinvestoinneista on tingitty. Kehitys on johtanut merkittävään korjaus- ja ylläpitoinvestointivelkaan; se vaatii panostusta. Kuntapalvelujen tuottaminen ja hyvinvoinnin edellytysten luominen vaativat tasapainoista ja hallittua taloudenpitoa.

7. Liikelaitosten ja yhtiöiden kustannustehokkuus: Omistajapolitiikka ja -ohjaus on tehostunut valtuustokauden aikana. Virka- ja luottamushenkilöstön yhteistyö konsernien, liikelaitosten, tytäryhteisöjen ja osakkuusyritysten välillä on pääosin jatkuvaa ja onnistunutta.

8. Määrätietoinen kokonaisjohtaminen: Palvelualueuudistus tavoitteli eri hallintokuntien parempaa yhteistyötä ja eri ammattilaisten asiantuntijuuden jakamista sekä sujuvampia asiakaspolkuja. Tämä ei ole toteutunut kaikilla hallintokunnilla. Näkymättömät raja-aidat vaikeuttavat tehokasta yhteistyötä. Määrätietoiseen johtamiseen, johtajien rekrytointiin, valmentamiseen ja tukeen on kiinnitettävä entistä suurempaa huomiota. Osaava ja jaksava henkilöstö on avainasemassa palvelutuotannon onnistumisessa. Hyvällä henkilöstöpolitiikalla sekä henkilöstöjärjestöjen ja henkilöstön luottamuksellisella ja avoimella yhteistyöllä luodaan paras pohja asiakaslähtöisille ja vaikuttaville palveluille.

Uusille luottamushenkilöille ja kaupungin virkajohdolle riittää haasteita.

Vuosittainen arviointikertomus on pääsääntöisesti peruutuspeiliin katsomista. Lautakunta haluaa tarjota palautteessaan ja kommentissaan mahdollisuuden toiminnan kehittämiseen arviointitiedon avulla. Parhaimmillaan kertomus on keskeinen ohjauksen ja kehittämisen väline. Tuotettua tietoa toivoisi hyödynnettävän ja käsiteltävän enemmän työyhteisöissä henkilöstön kanssa sekä yksikkökohtaisissa kehittämistöissä. Mutta tavoittaako arviointikertomus ja sen sisältämä informaatio muita kuin lautakunnat, virkajohdon ja valtuuston? Tarkastuslautakunta on omassa työssään pyrkinyt lisäämään kiinnostusta kertomustaan kohti ja parantamaan tiedon jakamista. Tässä tulevalla lautakunnalla on vielä paljon kehitettävää ja ideoitavaa.

Tämä arviointikertomus on istuvan tarkastuslautakunnan viimeinen kertomus. Siirryimme elokuussa paperittomiin sähköisiin kokouksiin ja kokemukset ovat myönteisiä. Suosittelen vakavasti harkittavaksi muissakin luottamuselimissä. Päättyvän kauden aikana olemme saaneet kahteen kertaan vahvistusta joukkoomme, ensin Maaningan ja viimeksi Juankosken liittyneistä kunnista. Minulla on ollut ilo puheenjohtajana työskennellä sitoutuneen ja asioihin paneutuvan lautakunnan kanssa.

Kiitän lautakuntaa, tarkastuspäällikköä, tarkastussihteeriä, kaikkia viranhaltijoita ja tilintarkastajaa erinomaisesta yhteistyöstä arviointitehtävämme toteuttamisessa. Lautakunnalla on laaja tietojensaantioikeus ja se toimii Kuopiossa hyvin. Yhteistyö virkajohdon ja tilintarkastajan kanssa toimii. Kiitos kaikille palvelualueiden, liikelaitosten, yhtiöiden ja yksiköiden toimijoille, joita olemme tavanneet vuoden aikana arviointikouksissamme. Heidän kanssa käymiimme keskusteluihin arvioinnin havainnot ja lopputulema pohjaavat. Ilman tätä onnistunutta vuorovaikutusta työ ei onnistuisi.

Anna Olkkonen

1 TARKASTUSLAUTAKUNTA JA TARKASTUSTOIMINTA

1.1 Tehtävä ja kokoonpano

Tarkastuslautakunnan on kuntalain 121 §:n mukaan valmistettava valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioitava, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Havainnot annetaan valtuustolle vuosittain arviointikertomuksessa. Tarkastuslautakunnan on huolehdittava kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta. Jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, tarkastuslautakunnan on arvioitava myös talouden tasapainotuksen toteutumista.

Kuopion kaupungin tarkastuslautakunta on muodostettu kaupunginvaltuuston hyväksymän tarkastussäännön perusteella valiokuntamallin mukaisena eli jäsenenä voivat olla vain valtuutetut ja varavaltuutetut.

Tarkastuslautakunnan kokoonpano vuosille 2013–2016

Varsinaiset jäsenet

Olkkonen Anna	puheenjohtaja
Berg Marja	varapuheenjohtaja
Hentelä-Aho Pirjo	jäsen
Keinänen Kalle	jäsen
Laukkanen Keijo	jäsen
Piironen Pirkko-Liisa	jäsen
Savolainen Ate	jäsen

Maaningan kunnanvaltuuston päätöksen 15.12.2014 § 119 mukaisesti Kuopion kaupungin tarkastuslautakunnassa Maaningan edustajana puhe- ja läsnäolo-oikeudella 1.1.2015 alkaen valtuustokauden loppuun toimii Aarne Blom. Juankosken kaupungin edustajana on toiminut syksystä 2016 lukien Pentti Rissanen.

Tarkastuslautakunnan esittelijänä on toiminut tarkastuspäällikkö Tapani Laitinen. Tarkastussihteerinä on toiminut Sari Düssel.

Esteellisyydet

Hallintolain kohdissa 27 §, 28 § ja 29 § määrittää keskeiset perusteet esteellisyyden arvioinnissa. Lähtökohtaisesti henkilöt itse arvioivat omaa esteellisyyttään. Ate Savolainen on ollut esteellinen 14.3.2016 lukien perusturvan ja terveydenhuollon arviointiin tultuaan valituksi ko. lautakunnan jäseneksi.

Toiminta

Tarkastuslautakunta on hyväksynyt valtuustokaudelle 2013–2016 tarkastus- ja arviointisuunnitelman 24.6.2013 § 27. Tarkastus- ja arviointisuunnitelma muodostaa perustan toiminnalle ja ohjaa vuosittaista työohjelman laadintaa. Tarkastuslautakunnan työohjelma vuodelle 2016 hyväksyttiin 26.5.2016. Vuoden 2016 arvioinnissa tarkastuslautakunta kokoontui yhteensä 21 kertaa. Kokouksissa on käsitelty tarkastustoimen hallintoon ja tarkastustoimintaan liittyviä asioita sekä toimialojen ja konserniyhteisöjen arviointeja.

Tarkastuslautakunta on kiinnittänyt arviointikokouksissaan huomioita kaupungin palvelutuotannon vaikuttavuuteen osana tavoitteiden arviointia.

Työohjelman mukaisesti tilikauden 2016 arviointikohteina ovat olleet kaupunginjohtajan kuulemisten lisäksi:

- Mäntykampuksen palvelukeskus
- lasten, nuorten ja lapsiperheiden palvelukokonaisuus
- Kevama Oy
- yhteiskokous Servica liikelaitoskuntayhtymän tarkastuslautakunnan kanssa
- oppilashuolto ja lukiotoimi
- hyvinvointityön koordinointi
- omistajaohjausjaosto
- yhteiskokoukset Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin tarkastuslautakunnan kanssa
- strateginen maankäyttö ja asemakaavoitus
- työllisyyspalvelut
- Kuopion Energia Oy ja Kuopion Sähköverkko Oy

1.2 Yhteenveto tarkastuslautakunnan arviointikokouksista

Tarkastuslautakunta on kuullut kokousten yhteydessä työsuunnitelman mukaisesti kaupungin johtavia viranhaltijoita, eri hallintokuntia ja konserniyhteisöjä. Lautakunta on käsitellyt myös tilintarkastajan sekä sisäisen tarkastajan raportit. Lautakunnan arviointitoiminnan kehittämiseksi on osallistuttu lautakuntien koulutustilaisuuksiin. Lautakunta on laatinut kuulemisista ja tapaamisista omaan käyttöönsä muistiot ja yhteenveto kokouksista on seuraavassa. Tarkastuslautakunta antoi syksyllä väliarviointilausunnon, joka käsiteltiin kaupunginvaltuustossa 7.11.2016.

Vanhusten hoivapalvelut, Mäntykampus

Tarkastuslautakunta on tutustunut työohjelmansa mukaisesti Mäntykampuksen toimintaan ja kuuli siinä yhteydessä laajemminkin vanhusten hoivapalvelujen tavoitteiden toteutumisesta.

Yleisarvioina todetaan, että kotihoidon palvelujen lisääminen on oikea suunta, laitoshoidon määrää on pystytty vähentämään ja että resurssien riittävyys on kiinnitettävä huomiota.

Männistön koulun saneeraus palveluasumiskäyttöön todettiin onnistuneen hyvin. Mäntykampuksen toiminta todettiin hyväksi esimerkiksi uudeltaisesta yhdenportaan asumispalvelujen järjestämisestä. Toiminta mahdollistaa joustavasti hoiva- ja tukipalvelujen lisäämisen asiakkaiden tarpeita vastaavasti ja toiminta kannustaa omatoimisuutta. Männistön lähialueella toteutuu laajemminkin ikäihmisten palvelut yhteistoiminnallisesti.

Hoivapalvelujen palvelurakennemuutos on toteutunut kansallisten ja Ikäystävällinen Kuopio – ohjelman (v. 2009-2030) tavoitteiden suuntaisesti. Vanhusten terveystieteiden kustannusvertailussa Kuopio on edullinen.

Hoivapalvelujen tavoitteiden toteutuminen on edennyt hyvin mm. seuraavissa asioissa:

- + pitkäaikaisessa laitoshoidossa olevien yli 75-vuotiaiden määrä on saatu laskemaan vuoden 2011 3,8 %:sta tavoitteeksi asetettuun 2 %:n tasoon (v. 2015 lopussa 196 henkilöä/2,12 %)
- + kotona asuvien vanhusten osuus on vastaavasti saatu nostettua tavoitteen mukaiseen 93 %:iin
- + palvelujen asiakaslähtöisyyttä kehitetään yhteishankkeilla yritysten ja järjestöjen kanssa ja kuntouttavaa toimintaa on tehostettu
- + lähialueita kehitetään poikkihallinnollisesti
- + palvelusetelin käyttöä vaihtoehtoisena palvelun tuottamistapana on laajennettu
- + kotihoidossa on kaupunkitasolla otettu käyttöön henkilöstöpooli resurssien järjestelyyn

Kehitettävänä asioina todettiin seuraavaa:

- hoidonporrastuksessa on edelleen kehitettävää, varsinkin ns. ei-ympäri vuorokautiseen palveluasumiseen on pitkät jonotusajat
- KYSistä on siirtoviivettä; määrä on kylläkin laskenut kuluvan vuoden aikana
- omaishoidon tukea saavien määrä (4,2 %) on alle 6 %:n tavoitteen
- lääkäripoolin käynnistämisen yhteydessä todettu tavoite akuuttivastaanottokäyntien väheneemisestä ei ole toteutunut odotusten mukaisesti
- asiakkaan luona tapahtuvan työn osuudessa ei ole päästy aivan keskimäärin 65 %:n tavoitteen
- henkilöstön hyvinvointiin on syytä kiinnittää huomiota, koska sairauspoissaolojen määrä on kasvanut (3,15 kpv/htv); henkilöstön jaksamisesta ja työilmapiiristä huolehtiminen on tärkeää
- talousarvion tavoitteiden asettelussa ja toteutumisen seurannassa olisi hyvä esittää valtuustotason mittareina palvelujen peittävyysprosentit samaan tapaan kuin Ikäystävällinen Kuopio ohjelmassa ja hyvinvointiohjelmassa
- tarvittavat sijais- ym. määrärahat on varattava talousarvioon realistisesti

Vanhusten hoivapalveluihin käytettiin nettomääräisesti n. 43 milj. euroa, mikä ylitti alkuperäisen talousarvion n. 2 milj. eurolla. Mäntykampuksen toimintakate (1,3 milj. euroa) toteutui n. 100.000 euroa alle talousarvion.

Ikäystävällinen Kuopio – ohjelmassa on todettu, että kaupungilla on aloitettu tuottavuuslaskenta, jolla pyritään tuomaan esille oman tuotannon kustannukset, seurataan kustannusten kehitystä ja työn tuottavuutta (taulukko 4 s. 14):

Taulukko 4. Kuopion kotihoidon, tehostetun palveluasumisen ja laitoshoidon kustannukset vuosina 2011-2013 euromäärinä

	2011	2012	2013	Suorite
Kotihoito	67,24	73,64	65,69	asiakastyöaika €/tunti
Tehostettu palveluasuminen	119,17	124,57	120,95	hoitopäivä €/vuorokausi
Laitoshoito	102,99	119,53	129,97	hoitopäivä €/vuorokausi

Tuottavuusmittareita tulisi seurata jatkuvasti ja käyttää niitä myös tavoitteen asettelussa sekä tuottavuusvertailussa muihin kaupunkeihin nähden. Tarkasteluissa on hyvä huomioida kustannuksia myös asiakkaiden näkökulmasta.

Lasten, nuorten ja lapsiperheiden palvelukokonaisuus

Palvelualuejohtajat esittelivät tarkastuslautakunnalle 7.9.2016 kokouksessa lasten, nuorten ja lapsiperheiden palvelukokonaisuutta ja toiminnan kehittämiseksi tehtyjä selvityksiä. Palvelukokonaisuuden kehittäminen on todettu maan hallituksen eräänä kärkihankkeena ja uusi lainsäädäntö edellyttää poikkihallinnollista asiakkuuksien hallintaa ja tarkastelua. Hallinnonalojen raja-aidat ovat perinteisesti vaikeuttaneet ko. palvelujen kehittämistä johtuen mm. eri lainsäädännöstä, ammatillisista viitekehyksistä ja johtamiskäytännöistä. Myös tietosuojatarpeet ja vaatimukset ovat osaltaan vaikeuttaneet yhteistoimintaa.

Tarkastuslautakunta toteaa myönteisenä asiana, että monimutkaista palvelukokonaisuutta on alettu kehittää asiakaslähtöisesti yhteistoiminta- ja palvelutapoja uudistamalla. Vireillä oleva maakunta- ja soteuudistus tulee muuttamaan osaltaan palvelukokonaisuutta; tähän liittyen on tehty päätös kasvatus- ja perheneuvolan siirtämisestä 1.1.2017 lukien perusturvan ja terveydenhuollon palvelualueiden alaisuuteen ja toiminnan kehittämistä on jatkettu.

Kuopio on osaltaan ollut kokeilukuntana mukana yhteistyön esteiden poistamiseen tähtäävissä toimissa ja tavoitteena on ollut yhdistää eri säännösten mukaisia palvelusuunnitelmia. Tukitoimia tarvitsevien nuorten tavoittamiseen ja jatkopolkuihin sitouttamiseen on kiinnitetty erityistä huomiota.

Kuopiossa on kehitetty aktiivisesti myös yhteistyötä eri sektorin toimijoiden kanssa; tästä esimerkkinä Vamos-hanke ja toimintamalli, jonka tulokset ovat olleet myönteisiä. Sosiaaliseen kuntoutuksen palveluohjausta on kehitetty erillisellä, EU-rahoitteisella hankkeella.

Koulutilojen yhteiskäytön lisäämiseen on kiinnitetty huomiota koulutoimessa, erityisesti uusien koulutilojen investoinneissa.

Asiakkaiden elämäntilanteita ja palvelutarpeita pyritään katsomaan moniammatillisesti ja asiakaslähtöisesti välttämällä moninkertaista tietojen keräämistä ym. päällekkäistä työtä.

Tarkastuslautakunta toteaa, että toimintamallien kehittämistä on hyvä jatkaa ottaen huomioon laajemmat hallinnonuudistukset; kunnilla säilyy jatkossakin laaja vastuu kuntalaisten hyvinvoinnista.

Nuorten harrastustoiminnan tukeminen ja uusien, eri tahojen yhteistoiminnallisten rahoitus- ja toimintamallien selvittely on tärkeää (esim. Sitran vaikuttavuusrahoitusmalli ja Icehearts -toiminta).

Lukiotoimi ja oppilashuolto

Tarkastuslautakunta on kuullut lukiotoimesta ja opiskelija- ja oppilashuollosta kasvun ja oppimisen palvelualueen johtavia viranhaltijoita.

Lukiotoimen osalta tarkastuslautakunta toteaa myönteisinä, kaupungin strategisia päämääriä toteuttavina asioina:

- + palvelualueuudistuksen jälkeen on laadittu kehittämisohjelma, jolla on pyritty vastaamaan talouden ja lakimuutosten asettamiin haasteisiin (opetussuunnitelmien kehittäminen, kustannusten alentaminen, sähköisiin yo-kirjoituksiin valmistautuminen ym.)
- + tuottavuustavoitteita, kustannustasoa ja yksikkökustannuksia on saatu laskettua mm. yhdistämällä kaksi lukiota ja lakkauttamalla yksi lukio
- + erityislukioilla ja kurssivalikoimilla on saatu ylläpidettyä vetovoimaisuutta ja hakijamäärää
- + kansainvälistymisen ja digitalisaation vaatimuksiin on pystytty vastaamaan ja osaltaan tukemaan kaupungin visiota kansainvälisestä yliopisto- ja opiskelukaupungista
- + lukioden yhteistoimintaan ja –suunnitteluun on panostettu osana uuden opetussuunnitelman valmistelua ja käyttöönottoa
- + opinto-ohjausresurssia on lisätty
- + toiminta on toteutettu talousarvion puitteissa (toimintakate n. 15,5 milj. euroa)

Toimintojen kehittämisessä on tullut esille mm. seuraavia asioita:

- opetuksen laadun turvaaminen opetusryhmien keskikoon kasvettua talouden tasapainottamisen myötä
- kaksoistutkintojen suorittaminen ammattiopintojen kanssa on vaikeutunut
- yliopistojen pääsykokeiden lakatessa v. 2018 korostuu yo-kirjoitusten ja lukio-opetuksen merkitys entisestään ja opetuksen tulisi valmentaa entistä paremmin korkeakouluopintoihin
- tukipalvelujen kustannusten nousu ja vuokramalli tilakustannuksissa
- vaikuttavuustilastot jatko-opinnoista ym. tulevat viiveellä; v. 2014 tilastojen mukaan jatko-opintoihin siirtyneiden osuus on laskenut

Oppimisympäristöjen kehittäminen ja omatoimisen oppimisen mahdollistaminen ja tukeminen on tärkeää. Opintopolkujen kehittämistä on hyvä jatkaa yhteistyössä yliopiston ja ammattikorkeakoulun kanssa. Kansainvälisyyteen ja yritysyritysohjon kannattaa panostaa resurssien puitteissa. Ratkaisujen etsintä lukio-opetuksen turvaamiseksi kaupungin reuna-alueilla ja laajemminkin Pohjois-Savon alueella on tärkeää. Opetushenkilöstön hyvinvointiin ja jaksamiseen sekä riittävään opinto-ohjaukseen on kiinnitettävä jatkuvaa huomiota yhä vaativammaksi käyvässä opetus- ja oppimisympäristössä.

Oppilashuollosta arvioinnin kohteina olivat lähinnä **koulukuraattori- ja psykologipalvelut**, josta todettiin mm. seuraavaa:

- + lakimuutoksiin, palvelutarpeiden kasvuun ja rekrytointiongelmien on pystytty vastaamaan hyvin ja talousarviota noudattaen
- + kokeilukuntana on oltu mukana kehittämässä palveluja ja tiedonkulkua eri viranomaisten välillä asiakaslähtöisesti

Oppilasterveydenhuollon osalta koulutoimella on sisäinen palvelusopimus terveydenhuollon palvelualueen kanssa; tämä on ollut hyvää harjoittelua tulevaisuutta varten. Palvelut on saatu toimimaan, mutta kehitettäväkin on mm. asiakasprosessien välisessä tiedonkulussa ja palautteiden käsittelyssä.

Todettiin, että palveluintegraatiota on hyvä kehittää jatkossakin asiakaslähtöisesti ja laaja-alaisesti huomioiden myös mm. nuorisotyön toiminnot. Opettajien rooli korostuu jatkossa entistä laaja-alaisemmaksi ja valmentajatyypiseksi. Palveluja kehitettäessä on aina syytä muistaa, ketä ja mitä varten palveluja tuotetaan. Projekteissa saatuja hyviä kokemuksia on pyrittävä saamaan pysyviksi käytännöiksi (esim. vastuutyöntekijämalli).

Oppilashuollon palvelut tulee turvata jatkossakin mahdollisimman kattavina koulujen lähipalveluina; myös liitoskunta-alueilla. Työskentelytiloista on ollut puutetta vanhoilla kouluilla; uusissa kouluhankkeissa tilat huomioidaan jo suunnitteluvaiheessa.

Hyvinvointikertomus

Hyvinvointikoordinaattori Säde Rytönen esitteli tarkastuslautakunnalle kaupungin hyvinvointikertomuksen laadintaa, sisältöä ja hyvinvointitavoitteiden ja –lupausten liittymistä talousarvioon ja toimintakertomukseen.

Kuopion kaupungissa on hyvinvointikertomuksen laadintaan ja seurantaan panostettu hyvin. Kaupunki on mukana Terve kunta –verkostossa ja terveyden edistämistyötä tehdään myös kansainvälisen Health Cities –verkoston puitteissa. Kaupungin talousarviossa todetuilla hyvinvointilupauksilla on konkretisoitu tavoitteita.

Yleisesti ottaen kaupunki koetaan turvallisenä ja palveluihin ollaan tyytyväisiä. Huolenaiheina on mm. nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyyden kasvu, perheiden sisäiset vaikeudet ja koulukiusaamisen määrä.

Kuntalaisten hyvinvoinnin parantaminen on kaikkien yhteinen asia; kaupunki pystyy omilla toimillaan luomaan puitteita ja tukemaan elämän eri vaiheissa olevia kuntalaisia palveluilla.

Tulevaisuudessa kunnat edistävät hallintouudistuksen jälkeen kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä yhteistyössä maakuntien kanssa. On tärkeää pyrkiä pitkäjänteiseen ja monialaiseen yhteistyöhön kaikkien tahojen kanssa asiakaslähtöisesti. On varmistettava, että yhteisesti sovitut hyvinvointia edistävät tavoitteet ja toimenpiteet toteutetaan kustannustehokkaasti ja vaikuttavasti.

On hyvä, että hyvinvointikertomuksen käsittelyä on saatu aikaistettua tilinpäätöksen yhteyteen. Kaikki hyvinvointia koskevat suunnitelmat on tarkoitus koota hyvinvointikertomukseen ja sen valtuustokäsittelyyn. Hyvinvointiasiat voisivat olla myös valtuuston iltakoulun aiheena.

Johdon tilannekatsaus syyskuussa

Tarkastuslautakunta kuuli 15.9.2016 kaupungin ylintä virkamiesjohtoa talousarvion toteutumisesta ja ajankohtaisista asioista. Keskeinen havainto oli, että alijäämäennuste oli n. 30 milj. euroa eli n. 10 milj. euroa talousarviota heikompi.

Tarkastuslautakunta totesi myönteisinä asioina mm. seuraavaa:

- + palvelualueuudistuksen jatkohankkeet ovat oikein suunnattuja; mm. nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi tehtävä työ on hyvin tärkeää tulevaisuutta ajatellen
- + panostukset esimiesten ja henkilöstön koulutukseen ja henkilöstön liikkuvuutta edistäviin toimiin sekä työotteiden uusimiseen
- + sote-palveluissa on saavutettu hyvin vanhusten hoivapalvelujen rakennemuutostavoitteita

Kehitettävää todettiin olevan edelleen toiminnallisen alijäämän supistamisessa ja sekä taloudellisten että toiminnallisten tavoitteiden asettamisessa ja raportoinnissa siten, että niitä pystytään seuraamaan ja arvioimaan helpommin ja konkreettisemmin valtuustotasolla.

Todettiin, että palveluprosesseja on hyvä tarkastella asiakaslähtöisesti; kuinka toimintoja pystytään kehittämään digitalisaatiota ym. hyödyntäen entistä laadukkaammiksi palveluiksi sekä sisäisille että ulkoisille asiakkaille ja kuntalaisille.

Omistajaohjaus

Omistajaohjausjaoston ja johtavien viranhaltijoiden tapaamisessa 19.1.2017 käytiin läpi jaoston toimintaa ja tavoitteiden toteutumista.

Kuopion kaupunki on konserni, jossa osa palvelujen tuottamisesta on siirtynyt liikelaitoksiin sekä tytär- ja osakkuusyhteisöihin. Omistajapolitiikan kautta ohjataan omistamista ja asetetaan myös tuotto- ja muut tavoitteet. Yhtiöiden kautta kaupunki pyrkii parantamaan palvelutuotannon tehokkuutta ja työn tuottavuutta.

Keskeisenä tavoitteena on ollut mm. tukipalvelujen kustannusten ja erikoissairaanhoidon kustannusten hallinta. Tavoitteena on ollut myös ratkaisujen etsiminen erityisryhmien asuntotarpeisiin ja konsernirakenteen tiivistäminen vuokrataloyhtiöitä yhdistämällä.

Tarkastuslautakunta toteaa arvionaan, että omistajaohjausjaosto on toiminut hyvin em. tavoitteiden toteuttamiseksi.

Meneillään olevat hallinto- ja lainsäädäntömuutokset aiheuttavat epävarmuutta konserniyhteisöjen toimintaan, joten tiivis yhteistyö konsernin sisällä ja ulkoinen edunvalvonta on tärkeää uudistusten eri vaiheissa. Tulevassa toimintaympäristössä on tärkeää varmistaa kuntalaisten hyvinvointipalvelujen toimivuus yhteistyössä maakuntahallinnon ja muiden toimijoiden kanssa. Jaosto on hankkinut toimintaansa liittyvää koulutusta ja osallistunut aktiivisesti mm. sosiaali- ja terveystalouden uudistamistyöhön. Konserniin liittyviä asioita tullaan käsittelemään kaupunginvaltuustossa kaupungin strategiaa uudistettaessa.

Jaosto on valvonut kilpailukyky sopimuksen täytäntöönpanoa ja vaikutuksia konserniyhteisöissä.

Kuopion Energia Oy konserni

Kuopion Energia Oy ja Kuopion Sähköverkko Oy

Kuopion Energia Oy:n konsernin yhteinen arviointikokous pidettiin 27.3.2017, jolloin lautakunnalle esiteltiin v. 2016 tavoitteiden toteutumista, tilinpäätöksiä ja tulevaisuuden liiketoimintanäkymiä.

Konsernin tehtävänä on sähkön ja kaukolämmön myynti, sähkön ja lämmön tuotanto sekä sähkön siirto. Konserni on kaupungin 100 %:ssa omistuksessa.

Valtuuston asettamat tavoitteet konsernille toteutuivat hyvin. Liikevaihto ja liikevoitto kasvoivat edellisvuodesta ja tulos ylitti budjetoidun. Tulos ennen veroja oli 5,7 milj. euroa ja sijoitetun pääoman tuotto 4,8 %.

Konsernin tulorahoitus kattoi kaupungille tavoitteen mukaisesti maksetun pääomapalautuksen (1,6 milj. euroa) ja lainan koron (7,4 milj.euroa); yhteensä 9 milj. euroa.

Valtuuston asettamat toiminnalliset tavoitteet ja konsernin sisäiset tulostavoitteet toteutuivat myös hyvin.

Konserni on pystynyt vastaamaan kiristyvään kilpailutilanteeseen verrattain hyvin tehostamalla toimintoja kulujen vähentämiseksi ja kiinnittämällä markkinointiin entistä suurempaa huomiota.

Energiavirasto ja Kilpailuvirasto valvovat hinnoittelun ja tuottojen kohtuullisuutta. Toisaalta verohallinto tarkastelee sisäisten korkokulujen vähennyskelpoisuutta. Yhteistyössä kaupunkiomistajan kanssa käydään läpi tavoitteita ja toimintaperiaatteita em. rajoitukset huomioiden.

Yhteiskokoukset Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin tarkastuslautakunnan kanssa

Kuopion kaupungin talousarviossa on todettu yhdeksi strategiseksi tavoitteeksi ja vuosittain seurattavaksi tavoitteeksi sairaanhoitopiirin tuottavuusohjelman etenemisen ja kustannuskehityksen seuranta siten, että kehitys tukee kaupungin talouden tasapainottamistavoitetta. Tavoitteena on ollut mm. erikoissairaanhoidon ylikäytön purku perusterveydenhuoltoon vahvistamalla.

Yhteiskokouksessa sairaanhoitopiirin tarkastuslautakunnan kanssa 14.12.2016 kuultiin johtajaylilääkäri Jorma Penttisen selvitys tuottavuusohjelman etenemisestä ja palvelualuejohtaja Markku Tervahaudan katsaus kaupungin näkökulmasta. Yhteiskokous pidettiin myös 26.4.2017.

Sairaanhoitopiirin toiminnan tuottavuus on parantunut v. 2013-2016 mm. seuraavilla mittareilla mitattuna:

- + hoitajatyöpanoksella on hoidettu 8,5 % enemmän potilaita ja palkkamenot ovat vähentyneet 5,4 %
- + lääkäriyössä hoidettujen potilaiden määrä/lääkäriyöpanos on kasvanut v. 2014 lukien 3,5 % ja yhden potilaan hoitoon kuluvat palkkamenot ovat alentuneet 20,5 %
- + vuodeosastohoidon hoitajaksojen ja hoitopäivien määrät ovat laskeneet ja hoitoja on saatu muutettua avohoitopainotteisemmaksi (mm. psykiatriassa)
- + sairaansijojen on vähennetty keskimäärin 42 sairaansijaa vuodessa
- + myönteistä on, että jatkohoitopaikkaa jonottavien määrää ja siirtoviivemaksuja on saatu vähennettyä edellisvuoden 0,5 milj. eurosta 0,3 milj. euroon

Myönteistä vaikutusta on ollut myös erikoislääkäritoimintojen yhdistämisillä ja ilta- ja viikonloppuvastaanoton siirtämisellä KYSin tiloihin. Kuopion kaupungin sosiaalitoimen ja kotihoidon sekä KYSin ensihoidon yhteinen ”Valvomo” aloittaa toimintansa keväällä 2017.

Kuopion terveydenhuollon ikävakioidut kustannukset asukasta kohden 1997-2015 (euroa)

Menojen suhteen on edelleen merkittävää se, että erikoissairaanhoidon on kallista ja vastaavasti perusterveydenhuollon suhteellinen osuus on pienempi kuin vertailukaupungeissa. Kuopiolla on sairastavuuteen nähden paljon erikoissairaanhoidon ylikäyttöä.

Terveydenhuollon ikävakioidut kustannukset 2014 ja 2015 ja kustannusten muutos 2015 rahassa, euroa/as.

Vertailuvuosien terveydenhuollon ikävakioidut kustannukset ja kustannusten muutos vuoden 2015 rahassa

kunta	2014	2015	muutos %
Oulu	2 461	2 490	+1,2
Kuopio	2 348	2 414	+2,8
Helsinki	2 300	2 367	+2,9
Tampere	2 364	2 348	-0,7
Pori	2 315	2 338	+1,0
Turku	2 346	2 321	-1,1
Kouvola	2 305	2 301	-0,2
Jyväskylä	2 277	2 285	0,3
Vantaa	2 193	2 244	+2,3
Espoo	2 119	2 227	+5,1
Lahti	2 190	2 213	+1,1
Mediaani	2 305	2 321	0,7
Kaikki	2 283	2 320	1,6

Kuopion terveydenhuollon ikävakioidut kustannukset olivat vertailukuntien toiseksi suurimmat vuonna 2015.

Kuopion kustannukset olivat **4,0 %** mediaanikustannuksia korkeammat. Euroissa kustannukset olivat **10,5 milj.** mediaanikustannuksia suuremmat.

Lähde: <http://www.kunnat.net/fi/asiantuntijapalvelut/soster/asiakasmaksut-talous-rahoitus/talous/sotekust/kustannukset-vuonna-2014>

Päivitetty: 11/2016

Erikoissairaanhoidon kokonaismenot olivat v. 2016 yhteensä n. 154,9 milj. euroa, jossa kasvua edelliseen vuoteen n. 3,6 milj. euroa. Menot ylittivät alkuperäisen talousarvion n. 2,6 milj. eurolla.

Kaupungin näkökulmasta hoitojaksot ja –päivät ovat laskeneet tavoitteen mukaisesti. Hoitolasku on kuitenkin noussut jatkuvasti, vaikka otetaan huomioon perusterveydenhuollosta siirtyneet toiminnot. Kiinteiden kulujen osuus on Pohjois-Savossa korkea johtuen suhteellisen pienestä väestömäärästä. Sairaanhoidopiirin episodituottavuus on THL:n vertailussa alhainen.

Perusongelmana budjetoinnissa ja seurannassa on tarkastelutavan erilaisuudessa; kaupunki budjetoiki kokonaismenoja ja sairaanhoidopiirin laskutus tapahtuu suurelta osin suorite/tuotepohjaisesti toteutuneiden hoitomäärien ja hintojen perusteella. Laskutus on heikosti ennakoitavissa ja todennettavissa myös siksi, että kuntayhtymän taloudellista tulosta tasataan loppuvuodesta maksupalauksilla.

Toiminnan ja talouden sekä tietojärjestelmien tarkastelua on syytä jatkaa tulevat hallintouudistukset huomioiden. Sairauskustannusten tarkastelussa on pyrittävä jatkossa laajempaan kustannustarkasteluun; nopealla hoidolla saadaan yhteiskunnalliset kustannukset pienennettyä. Vapaaehtois- ja järjestötyötä on hyvä huomioida ja arvostaa tulevassa sotemallissakin osana mm. muistisairaiden hoitoa.

Yhteiskokous Servican tarkastuslautakunnan kanssa

Tarkastuslautakunnat saivat kattavan selvityksen Itä-Suomen huoltopalvelut liikelaitoskuntayhtymän (Servican) taloudesta ja toiminnasta yhteiskokouksessa 9.11.2016.

Servica on tuottanut tukipalveluja (ateria-, laitoshoido-, kiinteistö- ja logistiikkapalveluja sekä välinehuoltoa) kaupungille ja Pohjois-Savon sairaanhoitopiirille 1.1.2012 lukien. Perustamisvaiheessa omistajien henkilöstöstä siirtyi Servicaan n. 10 %. Servican liikevaihto on n. 80 milj. euroa ja henkilöstöä on n. 1200.

Servican toimintaa ja taloutta on saatu vakiinnutettua ja alkuvuosien alijäämät saadaan katettua v. 2017 aikana. Vuoden 2016 tulos on n. 3,7 milj. euroa ja se ylittää talousarvion n. 2,9 milj. eurolla. Tuottavuutta on saatu parannettua; henkilöstömenojen suhde liikevaihtoon on laskenut lähtötilanteen 56,6 %:sta n. 50 %:iin. Servican asemaa maakunta- ja soteuudistuksen jälkeisessä tilanteessa on alettu selvittää.

Henkilöstöjärjestöjen kuuleminen

Tarkastuslautakunta kuuli henkilöstöjärjestöjen pääluottamusmiehiä kaupungin henkilöstöasioista kokouksessaan 25.1.2017.

Yhteenvetona keskusteluista todetaan myönteisinä asioina:

- + henkilöstöohjelma on uusittu ja tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma on laadittu tavoitteineen ja toimenpiteineen
- + yhteistoiminta sujuu pääsääntöisesti hyvin työnantajan kanssa
- + kaupungilla on hyvät edellytykset ylläpitää vetovoimaista asemaa myös rekrytoinneissa; avoimiin virkoihin ja tehtäviin on ollut yleensä hyvin hakijoita
- + henkilöstön kuntoilua on tuettu kuluvana vuonna edullisella uimahalli- ja kuntosalikortilla

Kehitettäviä asioita todettiin olevan edelleen mm. seuraavissa:

- henkilöstön sisäinen liikkuvuus ei ole edennyt palvelualueuudistuksessa aiotulla tavalla; liikkuvuutta rajoittavien tekijöiden poistamista on syytä jatkaa
- tukipalvelumenojen ja tilakustannusten suhteellinen osuus on kasvanut suuresti mm. opetus-toimen menoissa
- sisäilmaongelmien ja sairauspoissaolojen syihin on syytä kiinnittää erityistä huomiota
- päätöksentekijöiden tietämystä ja kiinnostusta palvelujen käytännön toteutuksen vaateisiin olisi hyvä saada lisättyä muodollisten kuulemisten lisäksi
- aiemmin toiminnassa olleita palvelualuekohtaisia kehittämistoimikuntia kaivattiin; kaupunkitasoisessa yhteistyötoimikunnassa päähuomio kiinnittyy järjestöjen mielestä liikaa talousraameihin
- kohdentamattomista säästöistä tulisi päästä eroon talousarviossa
- työhyvinvointia ja henkilöstösuunnittelua on tarpeen tehdä budjettivuotta pitemmällä aikajaksolla
- toiminnan tehokkuutta ja tuottavuutta kuvaavissa mittareissa on otettava huomioon toimintojen luonteesta johtuvat erot (matka-ajat, asiakaskunnan koostumus, riittävät lepoajat uupumisen välttämiseksi, jne.)

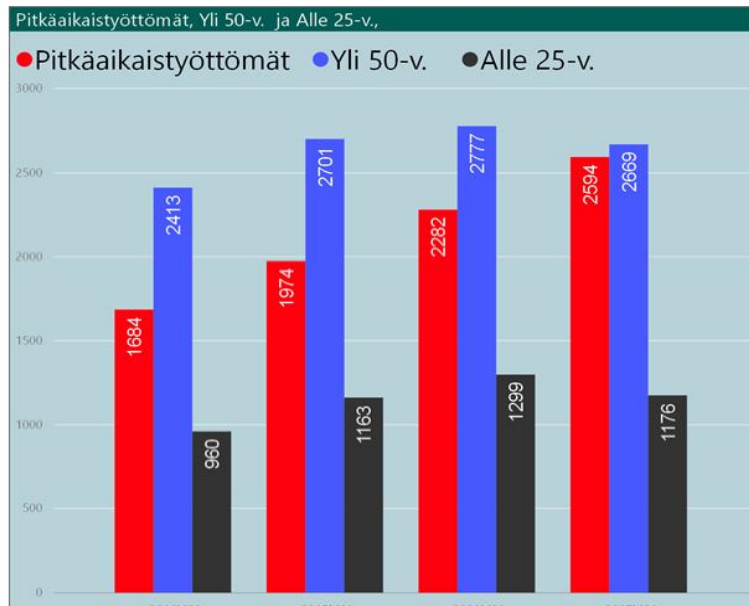
Palveluprosessien kehittäminen ja toimintojen arviointi vaatii laajaa yhteistyötä hallintorajojen yli. Toimintojen eriyttäminen ja yhtiöittäminen ovat tuoneet konsernijohtamiseen uusia vaatimuksia. Strategiatavoitteet on tärkeää saada jalkautettua linjakkaasti siten, että kaikki ovat hyvin sitoutuneita yhteisiin päämääriin, osatavoitteisiin ja toimenpiteisiin.

Työllisyyspalvelut

Tarkastuslautakunta sai hyvin kattavan selvityksen kaupungin työllisyyspalvelujen toiminnasta ja tavoitteiden toteutumisesta kokouksessa 15.3.2017.

Kuopion työttömyysaste oli tammikuun tilaston mukaan maan keskiarvon tasoa 13,4 %. Työttömien määrässä (7454) oli laskua v. 2016 tammikuuhun verrattuna n. 500. Kolmasosa työttömistä on pitkäaikaistyöttömiä (2594); osuus on lisääntynyt n. 300:lla (13 %). Rakennetyöttömyydessä on myönteistä nuorten ja yli 50-vuotiaiden osuuden hienoinen lasku.

Kuopion rakennetyöttömyys tammikuu 2017

Tammikuun lopussa Kuopiossa oli pitkäaikaistyöttömiä 2594.

Pitkäaikaistyöttömien (yli vuoden työttömyys) määrä on kasvanut jatkuvasti (+312 edelliseen tammikuun verrattuna).

Nuorisotyöttömien (alle 25-vuotiaat) ja yli 50-vuotiaiden työttömien määrä väheni edellisen vuoden lokakuuhun verrattuna.

Juankosken luvut sisältyvät aikasarjaan.

Lähde: TEM

Työmarkkinatuen kuntaosuus kasvoi 7,2 % vuoden aikana ja tukea maksettiin n. 11,6 milj. euroa. Kuntaosuudessa on 56 % yli 1000 päivää työttömänä olleita, mikä kuvaa vaikeaa tilannetta. Menot ovat nousseet vuoden 2014 tasosta (6,2 milj. euroa) lähes kaksinkertaisiksi. Menon vastapainona Kela on korvannut perustoimeentulotuen menoja kaupungille v. 2016 n. 10,4 milj. euroa.

Työllisyyspalveluille asetetuista tavoitteista:

- + työllisyyden toimenpideohjelma ja kehittämistyön tavoitteet on määritelty vuosille 2016-2018
- + toimintatapoja ja yhteistyötä on kehitetty eri sidosryhmien (mm. koulutuskuntayhtymän) kanssa pyrittäessä ratkaisemaan työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmia
- + työllisyyspalvelujen yhteydet yrityksiin ovat laajentuneet siirryttäessä kaupungin yritys- ja elinvoimapaalvelujen kokonaisuuteen
- + ns. piilotyöpaikkojen etsintä työnantajien organisaatioista on myönteistä
- + hankerahoitusta on hyödynnetty aktiivisesti
- + alueellinen monialaisen työllisyyskokeilun valmistelu on edennyt hyvin; kokeilun tavoitteena on parantaa pitkäaikaistyöttömien palvelua ja työllistymistä yhden luukun periaatteella yhteistyössä TE-toimiston ja Savon koulutuskuntayhtymän kanssa

Yleistä kehitettävää:

- pitkäaikaistyöttömyyden/työmarkkinatukimaksujen kasvua ei ole saatu hillittyä aiotulla tavalla
- työllistämismäärärahat on syytä varata talousarviossa toimintasuunnitelman mukaisesti pyrittäessä hillitsemään tukimaksujen kasvua ja työttömyydestä aiheutuvia ongelmia
- avoimien työmarkkinoiden työvoiman kysyntään tulee pyrkiä vastaamaan turvaamalla mm. riittävät aikuiskoulutusresurssit; joustavat, työelämälähtöiset ja täsmäosaamista tukevat toimet ovat tärkeitä
- organisaatiomuutoksissa talousarvioraami ja alustava käyttösuunnitelma tulee laatia yhteistyössä vastaanottavan organisaation kanssa: v. 2017 talousarvioon oli laitettu perusteettomia tuloja

Kevama Oy

Tarkastuslautakunta tutustui 26.10.2016 Kevama Oy:n ja Amavek ry:n toimitiloihin ja toimintaan. Toiminnan tavoitteena on edistää yksilön työhön sijoittumista tai muun yksilöä palvelevan ratkaisun löytymistä työkuntoutuksen tai muun työllistymistä tukevan toiminnan avulla. Asiakkaat ohjautuvat palveluihin pääasiassa sosiaalitoimen kautta.

Tarkastuslautakunta totesi kokonaisarviona seuraavaa:

- valtuuston asettamat toiminnalliset tavoitteet ovat toteutuneet pääosin hyvin
- taloudellinen tulos on jäänyt alijäämäiseksi
- työpankkitoiminta on jouduttu lopettamaan ministeriön kokeilurahoituksen lakatessa

Työkuntoutuspalveluille on tarvetta jatkossakin, mutta paineita on entistä enemmän, mikäli avoimille työmarkkinoille työllistymisen painoarvoa nostetaan rahoituksessa.

Strateginen maankäyttö ja asemakaavoitus

Tarkastuslautakunnalle esiteltiin kaupungin strategisen maankäytön ja asemakaavoituksen toimintaa ja tavoitteiden toteutumista 15.2.2017.

Tarkastuslautakunta toteaa arvionaan, että maankäytön suunnittelu ja kaavoitus on toiminnallaan tukenut erittäin hyvin kaupungin strategisia päämääriä ja tavoitteita sekä kasvu- ym. ohjelmien toteuttamista. Kaavoituskatsauksesta saa hyvin tietoa hankkeiden etenemisestä ja osallistumismahdollisuuksista.

Asunto- ja yritystonttien riittävydestä sekä monipuolisesta maankäytön suunnittelusta on huolehdittu myös kuntaliitosalueet huomioiden. Kaupunkikehitykseen liittyviä hankkeita ja kaavaprosesseja on paljon vireillä ja hankkeita on pystytty toteuttamaan suunnitellusti talousarvion puitteissa. Kaavoitusprosessien kuvaamisella ja läpikäynnillä on parannettu tuottavuutta ja monipuolista ammattiosaamista on hankittu. Tehtäväalueen riittävästä resursseista on syytä pitää huolta jatkossakin.

On hyvä, että täydennysrakentamisella tuetaan kaupunkikeskuksen elinvoimaisuutta ja toisaalta maaseutumaisten kaupunginosien erityispiirteet ja vahvuudet myös huomioidaan. Kuopiolla on erittäin hyvät edellytykset pitää yllä vetovoimaisuutta ja kilpailukykyä. Kaupungilla on kaavoitettavia alueita riittävästi pitkälle tulevaisuuteen.

1.3 Ulkoisen tarkastuksen järjestäminen

Ulkoisen valvonta

Ulkoisesta valvonnasta vastaavat tarkastuslautakunta ja tilintarkastaja kuntalain ja tarkastussäännön mukaisesti.

Lautakunnan keskeisenä tehtävänä on arvioida hallinnon ja taloudenhoidon sekä palvelutoiminnan tuloksellisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta. Lautakunnan tulee seurata tarkastustoimintaa ja tarvittaessa tehdä sitä koskevia kehittämissuhteita. Lisäksi lautakunnan tehtävänä on tehdä aloitteita ja esityksiä lautakunnan, tilintarkastajan ja sisäisen valvonnan tehtävien yhteensovittamisesta mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla.

Tarkastustoimisto valmistelee tarkastuslautakunnan käsiteltäväksi tulevat asiat ja avustaa tilintarkastajaa.

Tilintarkastus

Kaupungin tilintarkastajana on toiminut tilivuosina 2013–2016 JHTT-yhteisö BDO Auditor Oy. Tilintarkastaja on raportoinut havainnoistaan tarkastuslautakunnalle tarkastusvuoden aikana kolme kertaa.

Tarkastuslautakunta kilpailutti tilintarkastuspalvelujen ostopalvelut vuosille 2017-2020 ja hankinta päätettiin valtuustossa 6.2.2017. Tilintarkastusyhteisönä jatkaa BDO Auditor Oy vastuunalaisena tilintarkastajana JHT/KHT Tiina Lind.

Tilintarkastusta on tehty tarkastuslautakunnalle esitellyn työohjelman mukaisesti. Tarkastuksessa esille tulleet havainnot ja suositukset on annettu tiedoksi ja huomioitavaksi tarkastuskohteille.

Tilintarkastus on käynyt läpi taloushallinnon ja kirjanpidon eri prosesseja ja niiden kontrolleja. Hallinnon osalta on tarkastettu ylimmän viranhaltija- ja luottamushenkilöjohdon lähipiiriyhteyksiä ja mm. perusturvan ja terveydenhuollon viranhaltijapäätöksiä.

Tilintarkastuksessa ei ole tullut esille olennaista huomautettavaa tilivuoden 2016 osalta. Tietoturvaluustuystyötä on kehitetty ja tietoturvaluustuutta parannettu aikaisemmin annettujen suositusten mukaisesti.

Tarkastuslautakunta yhtyy tilintarkastajan esittämiin suosituksiin ja havaintoihin:

- taloushallintoprosessien kuvauksissa on vielä puutteita
- esimiesten valvontavelvollisuutta on syytä korostaa ja edellyttää valvontatoimien nykyistä parempaa dokumentointia
- lautakuntien roolia talousarvion valmisteluprosessissa ja tasapainotuksessa on hyvä tarkentaa siten, että tarvittavat säästötoimet sisältyvät jo valtuustolle esitettävään talousarvioon

Kaupungin sisäinen tarkastaja on raportoinut myös tarkastuslautakunnalle omista havainnoistaan; mm. eri oikeusprosessien etenemisestä. Sisäisen valvonnan selonteko sisältyy toimintakertomukseen.

2 VUODEN 2015 ARVIOINTIKERTOMUKSEN HAVAINTOJEN JÄLKISEURANNASTA

Tarkastuslautakunnan arviointi perustuu kaupunginhallituksen toimintakertomuksessa esittämiin tietoihin sekä tarkastuslautakunnan arviointikokousten yhteydessä saamiin tietoihin ja havaintoihin. Toimielinten pöytäkirjat, toimialojen raportit, tilintarkastajan raportit ja selvitykset sekä sisäisen tarkastajan raportit ovat myös olleet tarkastuslautakunnan käytettävissä.

Kuopion kaupunginvaltuusto käsitteli v. 2015 arviointikertomuksen kokouksessaan 20.6.2016. Arviointikertomuksessa esitetyistä havainnosta pyydyt vastineet käsiteltiin kaupunginhallituksessa 26.9. ja valtuustossa 10.10.2016. Tarkastuslautakunta on merkinnyt annetut vastineet tiedoksi 28.9.2016. Tarkastuslautakunta kommentoi annettuja vastineita väliarviointilausunnossaan, joka käsiteltiin valtuustossa 7.11.2016. Yleisesti todettiin, että lautakunnan esille ottamiin kysymyksiin ja asioihin on annettu monipuoliset ja perusteelliset vastaukset.

Tarkastuslautakunta kiinnitti väliarvioinnissa edelleen huomiota mm. seuraaviin asioihin:

- määrärahojen ylityksiin ja n. 30 milj. euron alijäämäennusteeseen
- toiminnallisen alijäämän pienentämisen tärkeyteen, koska tuottavuusohjelman tavoitteet eivät ole toteutuneet (reaalimenojen kasvu, henkilöstömäärän vähennys jne.)
- osavuosikatsauksissa tulisi raportoida selkeämmin bruttositovien määrärahojen, talouden tasapainottamistoimien, tuottavuustavoitteiden sekä keskeisten projektien toteutumisesta
- tuottavuusmittareita ja toiminnan vaikuttavuutta kuvaavia hyvinvointimittareita tulisi saada ajantasaisemmiksi ja sitovammiksi, toimintaa paremmin ohjaaviksi sekä niitä koskevaa raportointia toimintakertomuksen yhteyteen
- valtuuston hyväksymässä talousarviossa ei saisi olla kohdentamattomia säästöjä

Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen perusteella todetaan, että taloudellinen tulos muodostui huomattavasti ennustetta paremmin, joskin 5,8 milj. euroa alijäämäisenä.

Muilta osin havainnot voidaan toistaa v. 2017 koskien.

Vuoden 2017 talousarvio on alijäämäinen 8,7 milj. euroa. Talousarviossa on osoitettu palvelualueille tarkemmin kohdentamattomia, käyttösuunnitelmissa toteutettavaksi jätettyjä säästöjä yhteensä 11,9 milj. euroa; lisäksi erikoissairaanhoidon ostopalvelujen määrä on budjetoitu valtuustossa 2,2 milj. euroa alle sairaanhoitopiirin antaman menoennusteen (käyttösuunnitelmassa 1,9 milj. euroa).

Kuntalaisten palveluihin vaikuttavat olennaiset säästökohteet tulee valmistella päätettäväksi valtuustotason talousarviossa.

3 KAUPUNKIKONSERNIN TAVOITTEET

3.1 Kaupunkikonsernille asetettujen tavoitteiden toteutumisen arviointi

Kaupunki muodostaa tytäryhteisöineen kuntakonsernin. Konsernitilinpäätökseen on yhdistetty 20 tytäryhteisöä, viisi kuntayhtymää, yksi liikelaitoskuntayhtymä ja yksi osakkuusyhteisö. Tytäryhteisöistä kolme harjoitti asuntoliiketoimintaa, kahdeksan kiinteistöliiketoimintaa, kolme kunnallista liiketoimintaa ja kuusi muuta liiketoimintaa. Konsernirakennetta on saatu hieman tiivistettyä vuoden aikana.

Konsernin tilikauden tulos oli n. 28,8 milj. euroa ylijäämäinen ja tilinpäätöserien jälkeen tilikauden ylijäämä oli n. 23,9 milj. euroa. Ylijäämä parani edellisvuodesta lähes 16 milj. eurolla. Valtionosuuksien kasvu heijastui myös konsernin tulokseen. Vuosikate oli n. 27 milj. euroa poistoja suurempi. Kertynyttä alijäämää konsernitaseessa saatiin vähennettyä edellisvuoden n. 40 milj. eurosta n. 15,8 milj. euroon. (358 eurosta 140 euroon/asukas).

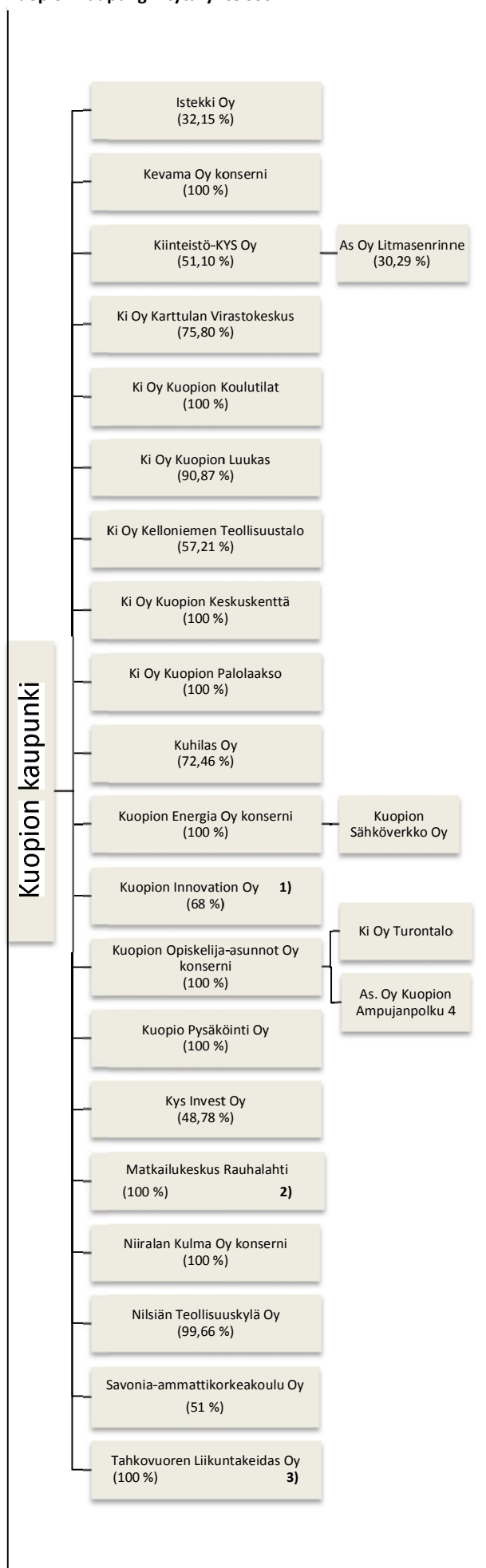
Konsernin lainakanta oli vuoden lopussa 906,6 milj. euroa (8.024 euroa/asukas). Lainamäärä laski vuoden aikana 1,9 milj. euroa (79 euroa/asukas). Lainanhoitokate oli tyydyttävällä 1,3:n tasolla. Lainakannasta suurimmat velat ovat Kuopion kaupungin 314 milj. euroa, Niiralankulma Oy:n 187 milj. euroa ja konserniosuus Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin lainasta 157 milj. euroa.

TAULUKKO Konsernituloslaskelma

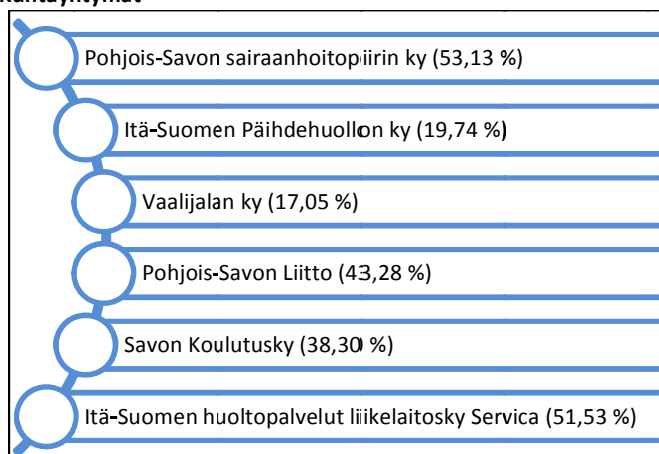
KONSERNITULOSLASKELMA	TP	TP	TP	TP
	2013	2014	2015	2016
	Milj. €	Milj. €	Milj. €	Milj. €
<i>Toimintatuotot</i>	497,4	541,4	545,2	557,5
<i>Toimintakulut</i>	-975,8	-1048,8	-1076,4	-1092,5
<i>Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta/tappiosta)</i>	0,95	0,67	0,25	0,4
TOIMINTAKATE	-477,5	-506,8	-531,0	-534,5
<i>Verotulot</i>	384,5	416,5	429,4	429,1
<i>Valtionosuudet</i>	195,8	204,7	226,2	244,7
<i>Rahoitustuotot ja -kulut</i>	-14,1	-15,2	-14,0	-12,5
VUOSIKATE	88,7	99,2	110,6	126,8
<i>Poistot ja arvonalentumiset</i>	-85,8	-99,1	-99,0	-99,4
<i>Satunnaiset erät</i>	7,7	4,7	0,3	1,4
TILIKAUDEN TULOS	10,6	4,8	11,9	28,8
<i>Tilinpäätössirrot</i>	-4,7	-0,1	-0,1	-0,1
<i>Tilikauden verot</i>		-0,2	-0,5	-0,9
<i>Laskennalliset verot</i>		-2,3	-2,4	-2,4
<i>Vähemmistöosuus</i>	-0,3	-0,6	-1,0	-1,4
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	5,6	1,6	7,9	23,9

Kuopion kaupungin konsernirakenne

Kuopion kaupungin tytäryhteisöt

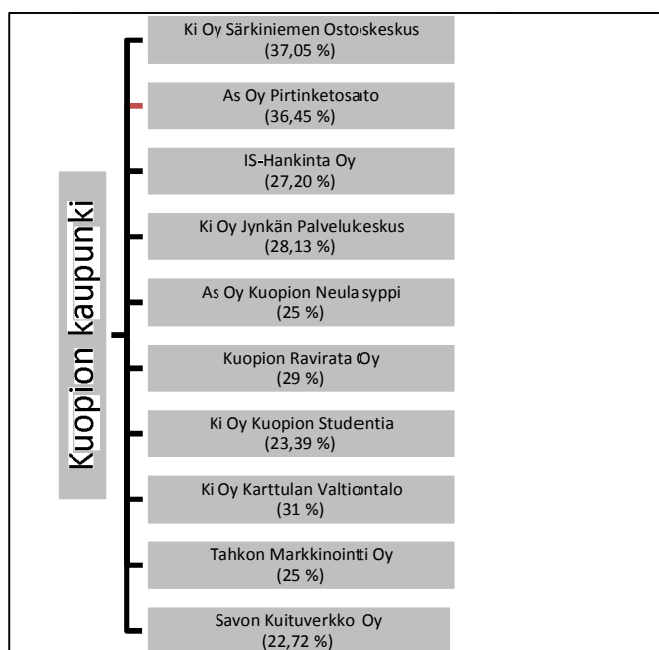

Kuntayhtymät

Osakkuusyrietykset: Jättekukko Oy (46,71 %)

Yhdistelemättömät osakkuusyrietykset:

Yhdistelemättömät tytäryhteisöt:

- AmaveK ry

Kuopion kaupunki

Liikelaitokset

- Kuopion Vesi Liikelaitos
- Kuopion Kuntatekniikkaliikelaitos Mestar

Kirjanpidollisesti eriytetyt taseyksiköt

- Isäntäkuntapalvelut, Tuusniemen kunnan perusterveydenhuolto
- Kuopion Tilakeskus
- Pohjois-Savon pelastuslaitos

- 1)** Kuopion Innovation Oy:n toiminta päättyi 31.12.2016
2-3) Kaupunki on myynyt osakekannan v. 2017 puolella

Investoinnit ja lainakantakehitys

Kaupunkikonsernin investointimenot (140,5 milj. euroa) laskivat edellisvuodesta n. 12 milj. eurola. Nettoinvestoinnit pystyttiin rahoittamaan tulorahoituksella ja lainamäärä väheni hieman. Suurimmat investoinnit tekivät Kuopion kaupunki 40,7 milj. euroa, Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin konserniosuus oli 29,6 milj. euroa ja Niiralan Kulma Oy konsernin 25 milj. euroa. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä on ollut viimeisen viiden vuoden aikana n. 232 milj. euroa negatiivinen, mikä näkyy konsernin lainamäärässä. Kuopion konserniosuus sairaanhoitopiirin lainoista oli 157 milj. euroa, jossa oli kasvua edellisvuodesta 12,4 milj. euroa. Konsernin lainanhoitokate oli 1,3. Lainanhoitokate kertoo tulorahoituksen riittävydestä vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun.

Kuopio-konsernin tunnusluvut

	2016	2015
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ milj. €	23,9	7,9
Toimintatuotot / Toimintakulut, %	51,0 %	50,7 %
Vuosikate / Poistot, %	127,6 %	111,7 %
VUOSIKATE, €/ASUKAS	1 122	987
Rahavarojen muutos milj. €	18,9	13,2
Nettoinvestoinnit milj. €	119,3	111,9
Investointien tulorahoitus, %	91,2 %	73,7 %
Konsernitaseen loppusumma milj. €	1 598	1 568
KONSERNIN OMAVARAISUUSASTE, %	28 %	26 %
Konsernin lainakanta 31.12. milj. €	906,6	908,5
KONSERNIN LAINAT, €/ASUKAS	8 024	8 103
Asukasmäärä	112 980	112 117

- Konsernin vuosikate riitti kattamaan konsernin poistot.
- **Konsernin lainakanta väheni 1,9 milj. € ja 79 € / asukas.**
- Suurimmat velat olivat:
 - * Kuopion kaupungin 314,4 milj. €,
 - * Niiralan Kulma Oy:n 187,0 milj. €,
 - * Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin lainan konserniosuus 157,0 milj. €.

3.2 Tytäryhteisöille asetettujen tavoitteiden saavuttaminen

Vuoden 2016 talousarviossa on asetettu tytäryhteisöille toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Tavoitteet on johdettu kaupungin strategisista tavoitteista ja niillä pyritään vaikuttamaan konsernin talouden tasapainoon sekä hallittuun lainakannan kasvuun, palveluiden laatuun ja toiminnan tehokkuuteen sekä omaisuuden arvon säilyttämiseen.

Tarkastuslautakunta toteaa arvionaan, että konserniyhtiöille asetetut tavoitteet ovat pääosin toteutuneet. Myönteisenä todetaan, että myös Servica liikelaitoskuntayhtymän taloutta on saatu parannettu olennaisesti.

Tarkastuslautakunta on vuoden 2016 arvioinnissaan tutustunut tarkemmin Kuopion Energia konsernin ja Servican sekä Kevama Oy:n toimintaan ja tavoitteiden toteutumiseen erillisissä kokouksissa.

4 KAUPUNGIN TOIMINNAN TAVOITTEET

4.1 Talousarvion tavoitteiden asettaminen ja sitovuus

Kaupungin toiminnalle ja taloudelle asetettavista keskeisistä tavoitteista päättää kuntalain mukaan kaupunginvaltuusto. Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että se toteuttaa kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden vuositavoitteet.

Vuoden 2016 talousarviossa kaupungin strategiset tavoitteet olivat sitovia. Strategiaan perustuvat tavoitteet on määritelty strategisten päämäärien mukaisesti. Talousarvion palvelualuekohtaisissa osissa strategian tavoitteita on täsmennetty toimenpiteillä. Tavoitteet ja mittarit sekä vastuutukset on määritelty tarkemmin palvelualuekohtaisissa käyttösuunnitelmissa.

Lisäksi taseyksiköille, liikelaitoksille sekä tytäryhteisöille on asetettu sitovia tavoitteita. Toimieli- millä ja tilivelvollisilla viranhaltijoilla on velvollisuus toimia tavoitteiden toteuttamiseksi, sekä selvittää valtuustolle perustelut, mikäli asetetuista tavoitteista on poikettu. Toimintakertomuksessa kaupunginhallitus esittää selvityksen valtuuston asettamien tavoitteiden toteutumisesta.

4.2 Strategisten tavoitteiden toteuttamisessa edistyminen

Kaupunginvaltuusto hyväksyi vuoteen 2020 ulottuvan strategian 28.6.2010. Keväällä 2013 strategiaa on arvioitu ja sen painotuksia tarkistettu. Strategia määrittää Kuopion kaupungin kehittämisen suuntaviivat vuosiksi eteenpäin. Strategiaa toteuttavat tavoitteet asetetaan vuosittain osana talousarvion valmistelua.

Visio ja päämäärät kuvaavat Kuopion kaupungin tulevaisuuden tahtotilaa eli sitä, millaiseksi Kuopion halutaan kehittyvän. Strategian näkökulmat kuvastavat niitä toiminnan alueita, joihin halutaan kiinnittää erityistä huomiota.

Menestystekijät ovat asioita, joissa kaupungin on ehdottomasti onnistuttava, jotta visio saavutetaan. Strategiaa toteuttavia ohjelmia on laadittu neljä; tuottavuus-, henkilöstö-, kasvu- sekä palvelu- ja hankintaohjelma.

KUOPION STRATEGIA 2020 PÄHKINÄNKUORESSA

Arvot / toimintaperiaatteet	Rohkeus	Luovuus	Yhdessä tekeminen - sitoutuminen - luottamus	Asiakaslähtöisyys
Visio	Kuopio on 150 000 asukkaan elävä ja kansainvälinen yliopistokaupunki, jossa on vahva yhdessä tekemisen henki			
Päämäärät	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kuopio on vahva suunnannäyttäjä. Kuopio on kärkikaupunkien joukossa rakentamassa kestävää taloutta ja määrittelemässä kehityksen linjauksia. 2. Kuopiossa on kehittynyt, kansainvälinen ja monipuolinen elinkeinoelämä. 3. Kuopio on korkeatasoisen koulutuksen sekä tutkimus- ja kehitystoiminnan keskittymä. 4. Kuopiossa on omatoimisuutta ja ennaltaehkäisyä painottavat palvelut. Kuopio on edelläkävijä osallisuuden hyvinvointipalvelujen kehittämisessä. 			
Näkökulmat ja menestystekijät	Vetovoima, kilpailukyky, kasvu <ol style="list-style-type: none"> 1. Vahva ja monipuolinen elinkeinoelämä 2. Innovaatio- ja opiskelukaupunki 3. Kuopio-kuva – paras kaupunkiyhteisö 	Asukkaat ja palvelut <ol style="list-style-type: none"> 4. Tulevaisuuteen suunnattu ja kestävä kaupunkirakenne 5. Asiakaslähtöiset ja omaehtoisuuteen kannustavat ja ennaltaehkäisevät palvelut 	Resurssit, johtaminen ja henkilöstö <ol style="list-style-type: none"> 6. Tasapainoinen talous 7. Liikelaitosten, yhtiöiden ja kuntayhtymien palvelukyky ja kustannustehokkuus 8. Määrätietoinen kokonaisjohtaminen 	

Vuoden 2016 talousarviokirjassa esitettiin sivuilla 25-34 Kuopion kaupungin strategia vuoteen 2020 ja valtuustoon nähden sitovat kaupunkistrategiaa toteuttavat tavoitteet vuodelle 2016. Talousarviossa esitettiin yhteensä 25 sitovaa tavoitetta. Toimintakertomuksen sivulla 50 on esitetty ensin yhteenvetotaulukko tavoitteiden toteutumisesta, jonka mukaan suurin osa tavoitteista on toteutunut suunnitellusti.

Myönteisiä kehityssuuntia on todettavissa mm. seuraavissa:

- + kaupungin vetovoima-, kilpailukyky- ja kasvutavoitteet ovat toteutuneet hyvin; tätä osoittaa mm. kaupunkivertailussa Kuopion sijoittuminen 4. sijalle muuttohalukkuustutkimuksessa
- + maanhankinnalla ja kaavoitustoimella on edistetty kasvutavoitteita hyvin
- + ilmastopoliittisia tavoitteet ovat edenneet hyvin; mm. kasvihuonepäästöt ovat vähentyneet vuoden 1990 tasosta vuoteen 2017 verrattuna 35 %
- + eri ikäryhmien ennaltaehkäiseviin palveluihin on haettu parannusta hyvinvointiohjelmilla ja hankkeilla sekä palveluprosesseja kehittämällä
- + vanhustenhoidossa on kehitetty palveluja avohoitopainotteisemmaksi
- + erikoissairaanhoidon siirtoviivemaksuja on saatu vähennettyä
- + toiminnallista alijäämää saatiin pienennettyä olennaisesti v. 2016

Hitaasti tai osittain eteneviä tavoitteita on lähinnä resursseihin, johtamiseen ja henkilöstöön liittyvissä asioissa:

- henkilöstömäärä kasvoi talousarviota enemmän ja henkilöstökulut kasvoivat 2,4 %
- toimintakate kasvoi tavoitetta (1,4 %) enemmän (2,0%), mikä vastaa n. 3,5 milj. euroa

Johtamisrakenteiden keventämistavoitteen raportointi on vajavaista; talousarviossa mittareina todetuille johtajien ja esimiesten sekä avain- ja palveluprosessien lukumäärälle ei ole asetettu talousarviossa tavoitteita eikä kehityksestä ole raportoitu toimintakertomuksessa. Toimintojen siirtäminen henkilöstöineen palvelualueelta toiselle on monesti perusteltua palveluprosessien kehittämisen näkökulmasta, mutta se ei vielä takaa hallinnon kevenemistä.

Eri menestystekijöihin liittyvien tavoitteiden toteutumista on eritelty tarkemmin toimintakertomuksen sivuilla 50 - 60, josta seuraavassa yhteenveto.

TAULUKKO Strategisten tavoitteiden toteutuminen

Tavoite	Vastuutaho	Toteuma toimintakertomuksen mukaan
VETOVOIMA, KILPAILUKYKY JA KASVU –NÄKÖKULMA		
Vahva ja monipuolinen elinkeinoelämä		
Yhteistyötä elinkeinoelämän ja yritysten kanssa kehitetään erityisesti palvelutuotannon osalta (palvelu- ja hankintaohjelma).	Kaupunginjohtaja Palvelualuejohtajat Elinkeinojohtaja	etenee suunnitellusti
Elinkeinoelämän kehittämisen edellytyksistä (mm. tonttien saatavuudesta) huolehditaan.	Elinkeinojohtaja Kaupunkiympäristön palvelualueen palvelualuejohtaja Yleiskaavajohtaja	etenee suunnitellusti
Innovaatio- ja opiskelukaupunki		
Savilahden alueen kehittäminen etenee suunnitellusti.	Projektijohtaja Strategiajohtaja Kaupunkiympäristön palvelualueen palvelualuejohtaja	etenee suunnitellusti
Kuopio-kuva - paras kaupunkiyhteisö		
Positiivisen Kuopio-kuvan aktiivista kehittämistä jatketaan.	Markkinointijohtaja	etenee suunnitellusti
Yhteistyötä mm. kuntien kanssa kehitetään sovitujen periaatteiden mukaisesti.	Kaupunginjohtaja Palvelualuejohtajat	etenee suunnitellusti
ASUKKAAT JA PALVELUT –NÄKÖKULMA		
Tulevaisuuteen suunnattu ja kestävä kaupunkirakenne		
Asuntotonttitarjonta mahdollistaa Kuopion kasvutavoitteiden toteutumisen.	Kaupunkiympäristön palvelualueen palvelualuejohtaja Yleiskaavajohtaja	etenee suunnitellusti
Kuopion ilmastopoliittisen ohjelman tavoitteet otetaan huomioon yhdyskuntarakenteen kehittämisessä. Energiatehokkuutta lisätään.	Kaupunkiympäristön palvelualueen palvelualuejohtaja Ympäristöjohtaja Yleiskaavajohtaja	etenee suunnitellusti
Kuntaliitosten myötä tapahtunut Kuopion alueellinen kasvu ja alueiden erilaisuus otetaan huomioon maankäytön, palvelurakenteen ja palvelujen tuottamistavan kehittämisessä.	Kaupunginjohtaja Palvelualuejohtajat Yleiskaavajohtaja	etenee suunnitellusti
Asuntotuotantoa suunnataan erityisesti alueille, joissa palvelurakenne on olemassa.	Kaupunkiympäristön palvelualueen palvelualuejohtaja Yleiskaavajohtaja	etenee suunnitellusti

Asiakaslähtöiset ja ennaltaehkäisevät palvelut		
Kuopiolaisten terveyttä ja hyvinvointia edistetään erityisesti ennalta ennaltaehkäisevän toiminnan kautta. Hyvinvoinnin kehittämisen painopisteenä ovat erityisesti lapset ja nuoret sekä ikäihmiset ja konkreettisena tavoitteena on lastensuojelumenojen ja vanhuspalvelumenojen kustannuskehityksen hillintä. Lasten ja nuorten ja lapsiperheiden palvelut kootaan asiakkuuden ja talouden hallinnan kehittämiseksi uudeksi palvelukokonaisuudeksi.	Palvelualuejohtajat	etenee suunnitellusti
Kaupunkitasoisista hyvinvointijohtamista ja yhteistyötä asukkaiden hyvinvoinnin edistämiseksi kehitetään (hyvinvointiohjelma)	Palvelualuejohtajat	etenee suunnitellusti
Hillitään rakennetyöttömyyden / pitkäaikaistyöttömyyden kasvua. Työllisyyden parantamiseksi etsitään aktiivisesti uusia vaihtoehtoja. Valmistellaan päätöksentekoon työllisyyden toimenpideohjelma.	Kaupunginjohtaja Palvelualuejohtajat	etenee suunnitellusti
Uusia palvelujen tuottamismalleja pilotoidaan ja palvelujen digitalisaatiota viedään eteenpäin. Mallien hyödyt ja kustannukset ennakoarvioidaan. Kehittämislle asetetaan selkeät tavoitteet etukäteen ja niiden toteutumista myös jälkiarvioidaan.	Kaupunginjohtaja Palvelualuejohtajat	etenee suunnitellusti
Kuntalaisten yhteisöllisyyttä, aktiivisuutta ja osallisuutta lisätään. Lähidemokratiamallin kehittäminen saadaan valmiiksi.	Kaupunginjohtaja Kaupunginsihteeri Hyvinvointijohtaja	valmis
Palvelukumppanuutta yritysten ja järjestöjen kanssa lisätään. Palvelusetelikäytäntöä laajennetaan. Palvelualoitteen kokeiluun on valmius.	Kaupunginjohtaja Palvelualuejohtajat	etenee suunnitellusti
RESURSSIT, JOHTAMINEN JA HENKILÖSTÖ –NÄKÖKULMA		
Tasapainoinen talous		
Kehitetään vaihtoehtoisia kokonaistaloudellisia tilaratkaisuja.	Palvelualuejohtajat Konserniohjausjohtaja/Tilakeskus	etenee hitaasti tai osittain
Koko kaupungin toiminnallinen alijäämä pienenee vuosittain suunnittelukauden aikana. Koko kaupungin alijäämä vuonna 2016 on enintään 20,5 milj.€.	Kaupunginjohtaja Palvelualuejohtajat	etenee suunnitellusti
Valtiolta normeihin ja velvoitteisiin mahdollisesti tulevat helpotukset otetaan käyttöön talouden tasapinottamiseksi ja tuottavuuden parantamiseksi.	Kaupunginjohtaja Palvelualuejohtajat	etenee suunnitellusti
Koko kaupungin toimintakatteen kasvu on enintään 1,4 % vuoden 2015 talousarvioon nähden.	Kaupunginjohtaja Palvelualuejohtajat	etenee hitaasti tai osittain
Liikelaitosten, yhtiöiden ja kuntayhtymien palvelukyky ja kustannustehokkuus		
Omistajaohjausta kehitetään edelleen, jotta konsernin kokonaisuus toteutuu.	Kaupunginjohtaja Kaupunkiympäristön palvelualueen palvelualuejohtaja Konserniohjausjohtaja/omistajaohjaus	etenee suunnitellusti
Määrätietoinen kokonaisjohtaminen		
Työhyvinvointi paranee ja sairauspoissaolot vähenevät.	Henkilöstöjohtaja Palvelualuejohtajat	etenee hitaasti tai osittain
Esimesten osaamista kehitetään edelleen osaamiskartoitusten ja muuttuvien osaamisvaateiden mukaisesti.	Henkilöstöjohtaja Palvelualuejohtajat	etenee suunnitellusti

Vaikutetaan aktiivisesti tuleviin rakennemuutoksiin (mm. soteuudistus) ja ennakoidaan muutosten vaikutukset Kuopion strategiaan ja palvelujen organisointiin	Kaupunginjohtaja Palvelualuejohtajat Strategiajohtaja	etenee suunnitellusti
Henkilöstön liikkuvuutta parannetaan ja poikkialinnollista osaamisen hyödyntämistä lisätään.	Henkilöstöjohtaja Palvelualuejohtajat	etenee suunnitellusti
Palvelualueiden johtamisrakenteita kevennetään ja keskinäistä yhteistyötä kehitetään. Valmistellaan päätöksentekoon mm. seuraavat rakenteelliset muutokset: - lasten, nuorten ja lapsiperheiden palvelukokonaisuus - elinvoimapalvelujen kokonaisuus (ml. työllistämispalvelut) - kaavoituksen ja kaupunkisuunnittelun kokonaisuus	Kaupunginjohtaja Palvelualuejohtajat	valmis

TAULUKKO Yhteenveto strategisten tavoitteiden toteutumisesta

Strategiset tavoitteet	Tavoitteiden lukumäärä	Etenee suunnitellusti / valmis	Etenee hitaasti tai osittain	Ei etene / ei alkanut
Kriittiset menestystekijät				
VETOVOIMA, KILPAILUKYKY, KASVU				
Vahva ja monipuolinen elinkeinoelämä	2	2		
Innovaatio – ja opiskelijakaupunki	1	1		
Kuopio-kuva	2	2		
ASUKKAAT JA PALVELUT				
Tulevaisuuteen suunnattu ja kestävä kaupunkirakenne	4	4		
Asiakaslähtöiset ja ennaltaehkäisevät palvelut	6	6		
RESURSSIT, JOHTAMINEN JA HENKILÖSTÖ				
Tasapainoinen talous	4	2	2	
Liikelayritysten, yhtiöiden ja kuntayhtymien palvelukyky ja kustannustehokkuus	1	1		
Määrätietoinen kokonaisjohtaminen	5	4	1	
yhteensä	25	22	3	

Tarkastuslautakunta toteaa, että tavoitteet ovat toteutuneet kokonaisuutena melko hyvin.

Palvelurakenteiden ja –prosessien ja –työn tuloksellisuuden monipuolista itsearviointia ja kehittämistä on syytä jatkaa. Tavoitteena on ollut palvelualueiden johtamisrakenteiden keventäminen ja mittarina on todettu talousarviossa johtajien ja esimiesten sekä avain- ja palveluprosessien lukumäärä. Henkilöstökertomuksessa on todettu mm, että seurantajakson kuluessa, vuodesta 2013 alkaen, johtajien määrä on pysynyt ennallaan.

Tuottavuuden, tuloksellisuuden ja työelämän määrätietoisella ja pitkäjänteisellä kehittämisellä parannetaan kuntalaisten palveluja ja niiden vaikuttavuutta, edistetään henkilöstön hyvinvointia ja mahdollisuuksia pidempiin työuriin ja parannetaan toiminnan tuloksellisuutta.

4.3 Kaupungin talous

Talousarviossa ennakoitiin, että kaupungin (ydinkaupunki, taseyksiköt ja liikelaitokset) alijäämä olisi v. 2016 n. 20,5, milj. euroa. Toteutunut alijäämä oli n. 5,8 milj. euroa, joten tulos oli huomattavasti arvioitua parempi, mutta kuitenkin alijäämäinen.

Toimintakulut ovat kasvaneet edellisestä vuodesta 11,9 milj. euroa ja 1,6 %.

Talousarviossa arvioitiin henkilötyövuosien kasvuksi 60,4 htv; toteutunut oli n. 120 eli kaksinkertainen. Henkilöstökuluissa on otettu kilpailukykyopimuksen mukainen vähennys lomapalkkajaksoituksissa (2,9 milj. euroa); tämä huomioiden kulujen kasvu oli 2,4 %; etu ei jää kaupungin eduksi, koska vastaava leikkaus kohdistuu v. 2017 valtionosuustuloihin.

Valtionosuuksia kertyi 18 milj. euroa budjetoitua enemmän, mikä selittää osaltaan ennakoitua parempaa tulosta. Toisaalta tilivuonna kirjattiin poistoja ja arvonalentumisia 7,7 milj. euroa enemmän kuin talousarviossa.

Vuosikate parani edellisvuodesta n. 7,5 milj. euroa ja rahoituslaskelman mukaan nettoinvestoinnit (n. 40 milj. euroa) pystyttiin kattamaan tulorahoituksella ja lainamäärä pysyi edellisvuoden n. 58 milj. euron tasolla.

TAULUKKO Verorahoitus

VERORAHOITUS	TP2010	TP2011	TP2012	TP2013	TP2014	TP2015	TP2016
	milj. euroa	milj. euroa	milj. euroa	milj. euroa	milj. euroa	milj. euroa	milj. euroa
Kunnallisvero	275,2	286,3	310,4	335,3	362,3	369,4	372,4
Yhteisövero	13,6	18,4	15,6	17,1	19,8	21,8	20,5
Kiinteistövero	19,2	20,2	23,7	32,1	34,4	38,2	36,3
verotulot yhteensä	308,0	324,9	349,7	384,5	416,5	429,4	429,1
Valtionosuudet	119,7	129,7	153,8	153,1	158,6	164,2	182,7
yhteensä	427,7	454,6	503,5	537,6	575,1	593,6	611,8

Kuntaliitokset v. 2011 Karttula, v. 2013 Nilsia, v. 2015 Maaninka. Kuopion tuloveroprosentin nosto v. 2010 18,75 %:sta 19,5 %:iin ja v.2014 19,5 %:sta 20,5 %:iin. Merkittävimmät kiinteistöveron korotukset v. 2013

Valtionosuuksissa on huomionarvoista, että verotulotasauksen osuus on kasvanut peruspalvelujen valtionosuuksien vastaavasti laskiessa. Vuonna 2014 verotulotasaus oli n. 0,9 milj. euroa, v. 2015 n. 22,4 milj. euroa ja v. 2016 n. 23,7 milj. euroa.

Talousarviomäärärahojen toteutuminen

Yhteenvedo valtuuston asettamien sitovien määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta on esitetty toimintakertomuksen sivulla 210-211. Käyttötalouden menot toteutuivat kokonaisuutena 1,3 milj. euroa alle alkuperäisen talousarvion. Käyttötulot ylittivät vastaavasti 4,9 milj. euroa, joten toimintakate toteutui 6,2 milj. euroa alle talousarvion. Investointimenoissa tulot kattoivat menoylitykset, nettoinvestoinnit toteutuivat n. 3 milj. euroa alle talousarvion-

Käyttötalouksmenoihin myönnettiin lisämäärärahoja vuoden aikana n. 7,5 milj. euroa. Toteutuma oli lähes kaikilla käyttötalouden sitovuustasoilla alle alkuperäisen talousarvion, joten jälkikäteen arvioiden muutoksia ei olisi tarvittu; menot alittivat muutetun talousarvion n. 8,8 milj. eurolla ja 1,3 milj. eurolla alkuperäisen talousarvion. Budjetit ovat toteutuneet vastaavalla tavalla myös edellisinä vuosina syksyn ennusteita paremmin.

Tarkastuslautakunta toteaa myönteisenä havaintona, että määrärahojen käytössä on saatu aikaan säästöjä ja kiittää henkilöstöä hyvästä talousarvion toteuttamisesta.

Talousarviossa on noudatettu hyvää periaatetta, että verorahoitteiset tulot on arvioitu varovaisesti ja toisaalta menot on arvioitu riittävän suurina ja lisämäärärahoja on haettu menoarvioiden mukaan.

Vuoden aikana talousarvion ennusteet eivät ole antaneet oikeaa kuvaa talouden tilanteesta v. 2014-2016, joten taloustilanteen ennakointia tilivuoden aikana olisi hyvä saada tarkemmaksi.

Talousarviossa alijäämäksi arvioitiin n. 20 milj. euroa ja syksyllä arvio oli jopa 30 milj. euroa. Toteutunut alijäämä oli 5,8 milj. euroa. Epätarkat ennusteet kuluva vuodesta aiheuttavat ehkä tarpeettomiakin säästötoimia ja toisaalta antavat väärän kuvan tulevan vuoden talousarvion valmisteluun.

Liikelaitosten ja taseyksikköjen yhteenlaskettu liikevaihto kasvoi edellisestä vuodesta n. 4,8 milj. euroa (3,0 %). Liikeylijämä nousi n. 0,8 milj. euroa (4 %). Kaupungille tuloutettiin peruspääoman korkoja talousarvion mukaisesti yhteensä n. 18 milj. euroa.

Yhteenlaskettu ylijäämätavoite oli talousarviossa n. 1,5 milj. euroa, mikä toteutui Tilakeskuksen alijäämästä huolimatta muiden toteutuessa vastaavasti talousarviota paremmin.

Liikelaitosten tulos oli 2,2 milj. euroa, joka oli 0,9 milj. euroa talousarviota parempi. Tulos kattoi Tilakeskuksen alijäämäisen tuloksen. Kunnan palvelutuotannosta poistuneiden rakennusten kerta- luonteiset poistot (2,66 milj. euroa) rasittivat Tilakeskuksen tulosta v. 2016.

TAULUKKO Liikelaitosten ja taseyksikköiden tilinpäätökset 2016 (milj. euroa)

LIKELAITOSTEN/ TASEYKSIKÖIDEN TILINPÄÄTÖKSET 2016	Kuopion Vesi Liike- laitos milj.euroa	Kallave- den Työ- terveys Liikelaitos milj.euroa	Kuopion kuntatek- niikkaliike- laitos milj.euroa	Pohjois- Savon aluepelas- tuslaitos milj.euroa	Tilakeskus taseyksik- kö milj.euroa	2016 yht. milj.€	2015 yht. milj. €	Muutos milj. €
Liikevaihto	23,7	4,8	32,8	24,8	79,1	165,2	160,4	4,8
Liikeylijämä	5,4	0,17	1,1	0,08	13,0	19,75	18,97	0,78
Tuloutus kaupungil- le/peruspääoman kor- ko	3,6	0,05	0,25	-	14,15	18,05	18,05	0
Tilikauden yli-/alijäämä	1,27	0,12	0,88	0,2	-0,9	1,57	0,39	1,18
Investoinnit (brutto)	8,3	0	0,62	1,2	13,6	23,72	23,95	-0,23
Rahoitussaavat/ kassavarat	7,6	1,2	0	3,0	18,3	30,1	23,0	7,1
Lainakanta	15,93	0	0	0,42	0	16,35	16,99	-0,64

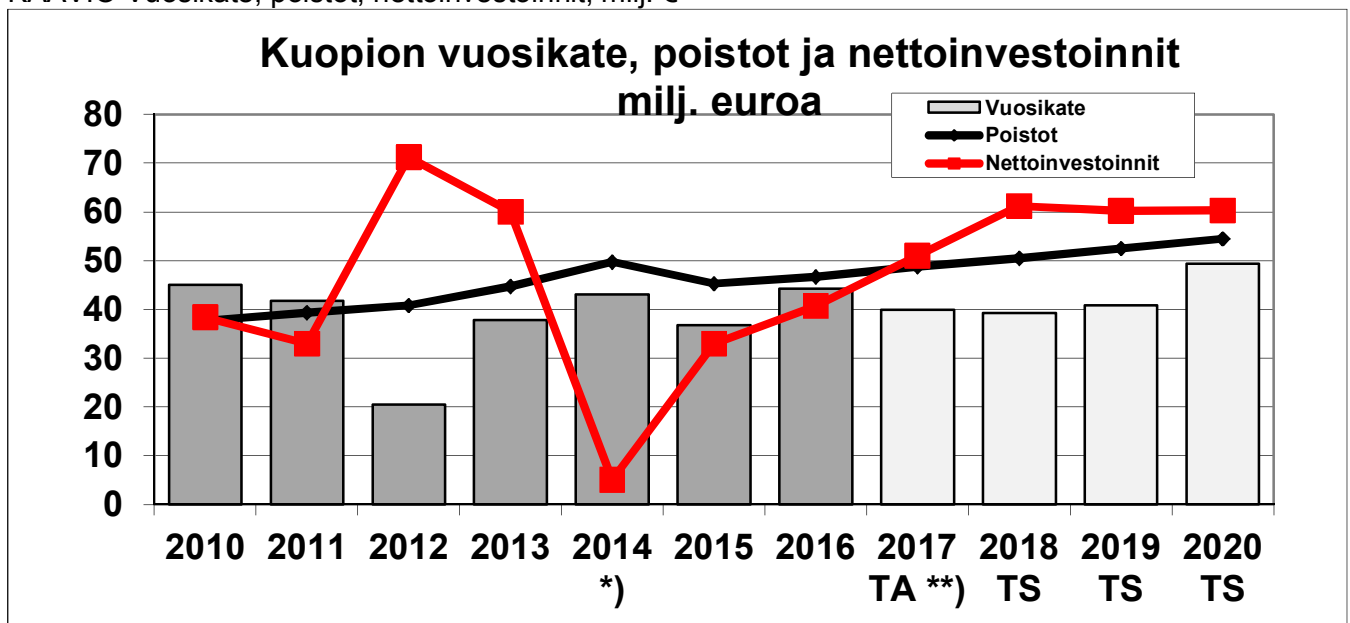
Talousarviossa oli asetettu liikelaitoksille yhteiseksi tavoitteeksi tukea toiminnallaan konsernin tuottavuutta parantavia toimenpiteitä. Toiminnalliset tavoitteet ovat pääosin toteutuneet.

Rahoitusosassa talousarvion parempi toteutuminen näkyy siinä, ettei talousarviossa ennakoitua n. 24 milj. euron nettolainanlisäystä tarvinnut tehdä; lainoja nostettiin ja lyhennettiin n. 58 milj.eurolla. Lainamäärä/asukas pysyi siten edellisvuoden tasolla (n. 314 milj. euroa/2.783 euroa/asukas). Suhteellinen velkaantuneisuus (50,9 %) parani hieman edellisvuodesta. Lainanhoito-kykyä kuvaava lainanhoitokate (0,8) pysyi alle tyydyttävänä pidettävän(1,0) tason. Tulorahoitus ei ollut riittävä lainojen korkojen ja lyhennysten maksuun.

Lainamäärän tarkastelussa on huomioitava myös mm. elinkaarimallilla toteutettujen hankkeiden lainat konsernitasolla ja kasvaneet palvelumaksuvastuut, jotka rasittavat käyttötaloutta. Lisäksi korjausvelkaa on laskettu olevan kiinteistöissä ja kunnallistekniikassa n. 100 milj. euroa/1000 euroa/asukas ja sairaanhoitopiirin lainaosuus (157 milj. euroa) tulee maksettavaksi käyttötalouden menoista.

Tilinpäätösten vertailua vaikeuttaa kuntaliitosten lisäksi erityisesti v. 2014 tehty Kuopion Energia liikelaitoksen yhtiöittäminen. Satunnaisia myyntituloja tuli suuri määrä ja kaupungin taseeseen tuli ylijäämiä yli 100 milj. euroa. Järjestelyt eivät kuitenkaan parantaneet kaupungin rahoitusasemaa, vaan lainamäärä pysyi entisellään.

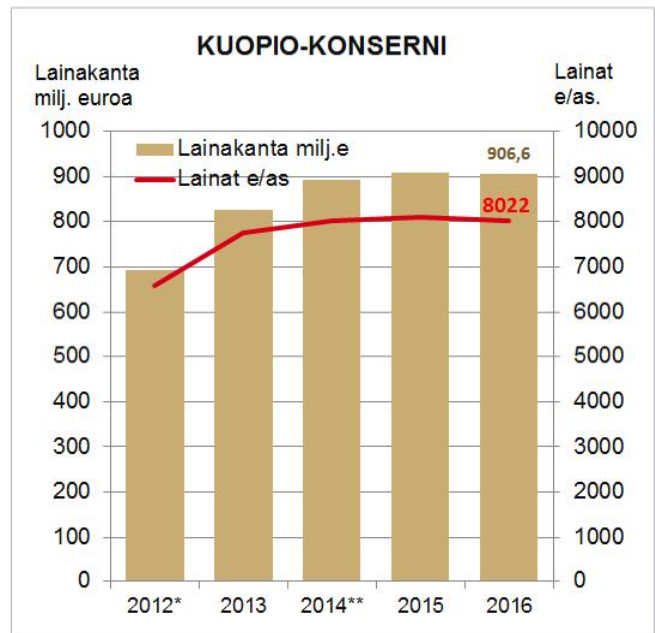
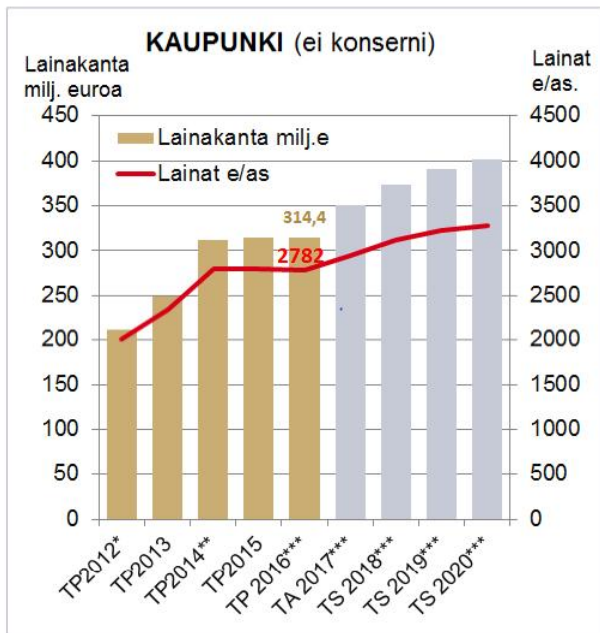
KAAVIO Vuosikate, poistot, nettoinvestoinnit, milj. €

* Vuoden 2014 investointeihin sisältyy Kuopion Energia Liikelaitoksen ja Savonia ammattikorkeakoulu ky:n yhtiöittämiseen sekä Kuopion Pysäköinti Oy:n yhtiöjärjestelyihin liittyviä tuloja. Ilman näitä eriä nettoinvestoinnit ovat 64,5 milj.euroa. Poistot sisältävät kertaluontoista osuutta 1,9 milj.euroa. Vuoden 2016 tilinpäätökseen sisältyi kertaluonteisia arvonalennuksia 6,4 milj. euroa.

**) Kuopion ja Juankosken kuntaliitos 1.1.2017

KAAVIO Kuopion lainamäärän kehitys TP 2012 – 2016, TA 2017, TS 2018-2020

* Sisältää Nilsiäen lainakannan, kuntaliitos 1.1.2013
 ** Sisältää Maaningan lainakannan, kuntaliitos 1.1.2015
 *** Sisältää Juankosken lainakannan kuntaliitos 1.1.2017

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota kaupunkikonsernin lainamäärään ja konsernitaseessa olevaan alijäämään, joka on sinänsä pienentynyt edellisvuoden 40,0 milj.eurosta 15,8 milj. euroon.

Kuntalain uudistuksen myötä v. 2017 sovellettavista kriisikuntakriteereistä ei ylity tällä hetkellä kuin yksi; suhteellinen velkaantuneisuus (92 %) ylittää 50 %.

Kuopion lainanhoitokate TP 2010-2016

(Vuosikate+Korkomenot) / (Korkomenot+Lainanlyhennykset)

Lainanhoitokate kertoo kunnan/konsernin tulo- ja korkomenojen riittävyydestä vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Jos arvo yli 2, niin lainanhoitokyky on hyvä. Kun 1 -2 lainanhoitokyky on tyydyttävä, alle 1 lainanhoitokyky on heikko. Jos arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan omaisuutta tai vähentämään rahavaroja.

Kaupunkien välisessä vertailussa Kuopion lainamäärän kehitys v. 2015-2016:

	Kaupungin lainat milj. €			Konsernilainat milj. €		
	2016	Muutos	€/asukas	2016	Muutos	€/asukas
Espoo	857,2	229,2	3 123	3 186,7	488,7	11 608
Helsinki	1 371,2	- 210,7	2 157	4 940,0	- 71,3	7 772
Joensuu	183,7	32,1	2 421	422,0	33,1	5 561
Jyväskylä	393,1	- 9,2	2 833	1 066,0	- 14,8	7 681
Kouvola	182,5	- 21,0	2 141	333,6	- 14,0	3 914
Kuopio	314,4	0,3	2 783	906,6	- 1,9	8 024
Lahti	744,5	54,8	6 237	989,5	46,7	8 289
Oulu	671,1	15,8	3 345	874,2	- 2,8	4 358
Pori	225,1	- 16,0	2 648	451,0	- 17,1	5 306
Tampere	488,3	89,5	2 140	1 310,2	100,9	5 742
Turku	675,3	77,2	3 600	1 308,3	38,4	6 975
Vantaa	1 097,5	- 42,6	5 004	2 039,3	- 50,6	9 297

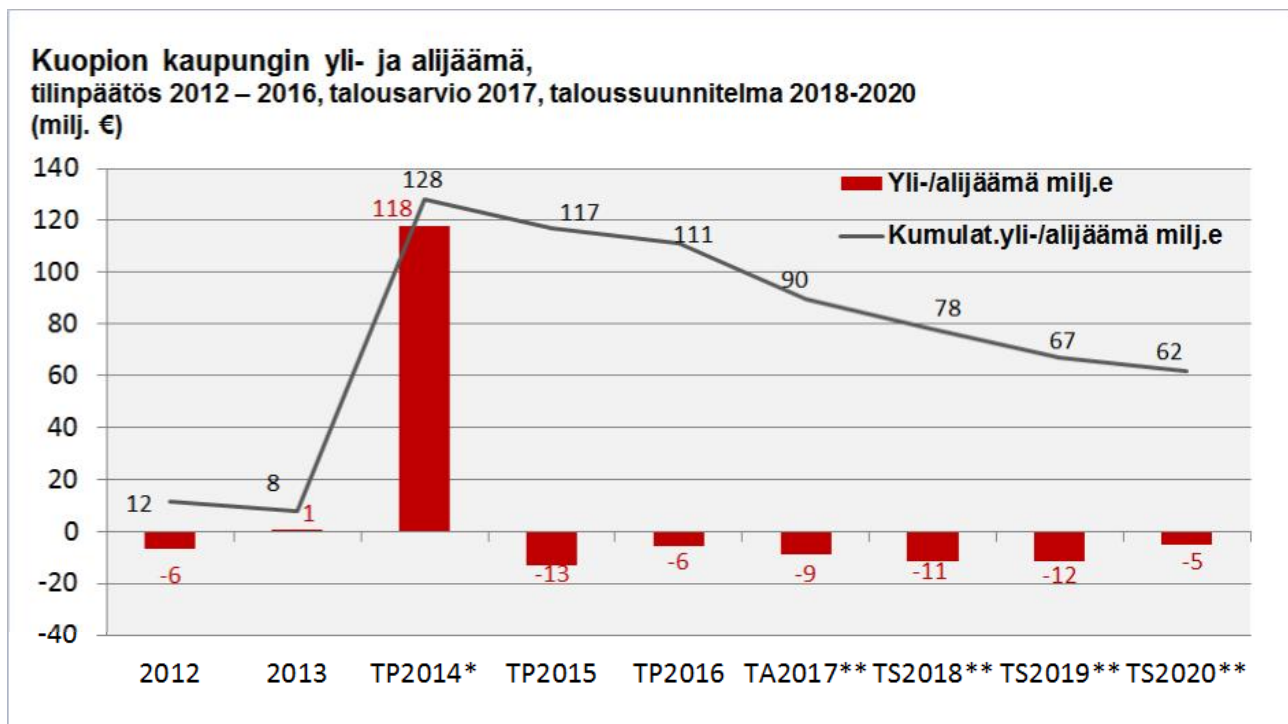
5 TALOUDEN TASAPAINOTTAMISEN ARVIOINTI

Jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, tarkastuslautakunta arvioi talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävyyttä.

Kaupungin taseessa ei ole alijäämää, joten kuntalain mukaista arviota ei ole tarpeen tehdä.

Tarkastuslautakunta toteaa kuitenkin, että v. 2013 tilinpäätöksen jälkeen taseessa oli ylijäämiä yhteensä 7,8 milj. euroa. Ilman yhtiöjärjestelyjä alijäämää olisi tullut v. 2014 n. 4,1 milj. euroa ja ylijäämätilanne olisi ollut 3,7 milj. euroa. Vuoden 2015 tilinpäätös oli n. 13 milj. euroa alijäämäinen. Vuoden 2016 tilinpäätös oli 5,8 milj. euroa alijäämäinen ja v. 2017 talousarvion 8,7 milj. euroa alijäämäinen. Näin ollen talouden tasapainotusohjelmaa ja palvelutuotannon tuottavuuden parantamista tulee jatkaa lisävelkaantumisen estämiseksi.

Kuopion yli-/alijäämätilanteen kehittymisarvio näyttää seuraavalta:

*) 2014 Kuopion Energia Liikelaitoksen ja Savonia ammattikorkeakoulu ky:n yhtiöittäminen sekä Kuopion Pysäköinti Oy:n yhtiöjärjestely**) Taloussuunnitelman luvut sisältävät Juankosken kuntaliitoksen.

Uuden kuntalain 118 §:n mukaiset arvioinnit lasketaan kuntakonsernin tilinpäätöksestä vuodesta 2017 lukien. Kuntayhtymien tilinpäätöksissä oleva alijäämät tulee kattaa lähivuosien kuluessa; mikä näyttää toteutuvan Kuopiossa.

6 YHTEENVETO VALTUUSTOKAUDEN ARVIOINTITYÖSTÄ

Taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen v. 2012-2016

Kaupungin ja kaupunkikonsernin taloudellisen aseman ja tavoitteiden toteutumisen arviointia on vaikeuttanut kuluvalle valtuustokaudella tapahtuneet kuntaliitokset ja tukipalvelujen organisointimuutokset. Talousarvion laadinnan ja toteutuman välillä on ollut suuria eroja, joskin hyvä asia on ollut se, että toteumat ovat olleet pääsääntöisesti alle vuoden aikana tehtyjen menoennusteiden.

Tarkastuslautakunta toteaa, että:

- tuottavuusohjelman tavoite toimintakatteen 0,4 %:n reaali kasvusta ei ole toteutunut; nettomenojen reaali kasvu on ollut jopa 2-3 %:n luokkaa
- talouden tasapainotustavoitteet eivät ole toteutuneet ja verorahoitteiset tulot eivät ole kattaneet ydinkaupungin palvelutoimintojen menoja huolimatta v. 2014 tehdystä tuloveroprosentin korotuksesta 19,5 %:sta 20,5 %:iin
- valtionosuusleikkaukset ovat toisaalta vähentäneet verorahoitteista tuloa ainakin veroprosentin verran
- toiminnallista alijäämää on ollut koko kaudella n. 20-30 milj. euroa ja taseessa olisi alijäämiä ilman yhtiöittämisjärjestelyillä taseeseen saatuja ylijäämiä; lisäksi vahinkorahasto n. 12 milj. euroa purettiin v. 2012 tilinpäätöksen katteeksi
- tuottavuusohjelman tavoitteiden seurannassa on ollut vaikeuksia erityisesti henkilötyövuosien vähentämistavoitteen osalta; osa kuluista on siirtynyt ostopalveluiksi ja luontaisen poistuman hyväksikäytön seuranta ei ole järjestetty kattavasti
- ostopalvelujen lisäämisen myötä on tullut entistä tärkeämmäksi tuotteistuksen ja kustannuslaskennan kehittäminen vertailukelpoisten tietojen saamiseksi
- tilojen käytön tiivistämisessä ja sähköisten palvelujen kehittämisessä ei ole edistytty aivan aiotulla tavalla
- taloustilanteen ennakointi vuoden aikana on ollut monena vuonna heikkoa, joskin lopullinen toteuma on ollut yleensä ennusteita parempi
- Alatorin -hankkeen investointi oli valtuustokaudella taloudellisesti raskas kustannusarvion lähes kaksinkertaistuttua alkuperäisestä; lisäksi asuntoyhtiöiden pysäköinnin velvoitepaikkamaksujen perintä on edistynyt hitaasti
- kaupunkikonsernin laina- ja vuokravastuiden määrä on kasvanut ja tarkastuslautakunta on kiinnittänyt huomiota konsernin alijäämään
- sisäilmaongelmia on ilmennyt jatkuvasti ja korjausvelkaa on paljon

Toisaalta myönteisinä asioina voidaan todeta mm. seuraavaa:

- + palkkamenoja on sopeutettu vapaaehtoisilla lomarahavapailla ja mm. varhaiseläkemaksuja on saatu alennettua
- + myönteistä tuottavuuskehitystä on ollut mm. henkilöstöhallintoon ja palkanmaksatukseen liittyvissä toiminnoissa (Kuhilas Oy) ja mm. Servican alkuvuosien alijäämät saadaan katettua
- + toimitilojen käytön tehostamistavoitetta (+ 10 %) on toteutettu mm. koulutilojen osalta ja vanhusten huollossa laitospaikoista on saatu siirtymää tehostettuihin asumispalveluihin
- + kaupungin vetovoimaisuuden, kilpailukykyyn ja kasvun tavoitteet ovat toteutuneet hyvin
- + kuntaliitosten toteutus on onnistunut hyvin
- + kuntalaisia koskevia hyvinvointitavoitteita on otettu talousarvioissa tarkasteluun ja niiden toteutumisen seuranta on saatu ajantasaisemmaksi

Yhteenvedona tarkastuslautakunta toteaa seuraavaa:

Tuottavuusmittareita ja toiminnan vaikuttavuutta kuvaavia hyvinvointimittareita tulee saada sitovammiksi ja toimintaa paremmin ohjaaviksi. Toimintaprosessien kehittäminen ja kustannustarjastelu asiakasnäkökulmasta on tärkeää.

Palveluverkon tarkastelun jatkaminen ja yhteistyön kehittäminen ns. kolmannen sektorin ja muiden toimijoiden kanssa on myönteistä. Tässä yhteydessä on hyvä muistaa myös hallinnollisen työn vähentäminen yksikköjä yhdistämällä ja toteuttamalla tavoitteeksi asetettua palvelualueiden johtamisrakenteiden keventämistä.

Työhyvinvointiin ja henkilöstöjohtamiseen on kiinnitettävä jatkuvaa huomiota pätevän henkilöstön saatavuuden ja pysyvyyden turvaamiseksi myös tulevaisuudessa.

Talousarvioon tulisi sisällyttää kaikki menot ja tulot kuntalain mukaisesti; kohdentamattomista säästöistä tulee päästä eroon talousarvioprosessissa. Lauta- ja johtokunnat tulee saada paremmin sitoutettua talousarvioon jo tehtäessä valtuustolle talousarvioesitystä ja valtuuston tulee toisaalta tietää talousarvioraamien vaikutus kuntalaisten palveluihin.

Organisaatiomuutokset on hyvä tehdä ja huomioida talousarvion laadinnan yhteydessä, jottei niiden toteuttaminen vuoden aikana aiheuta sekaannusta talousarvioseurannassa.

Tarkka talouden ja investointien hallinta on tarpeen, jotta voidaan turvata riittävä investointitaso korjausvelan pienentämiseksi. Sisäilmaongelmien ratkaiseminen on ensisijaisen tärkeää kuntalaisten terveyden turvaamiseksi.

Tarkastuslautakunta kannustaa talousarvio- ja tilinpäätösraportoinnin kehittämiseen. Entistä selkeämpi, johdonmukaisempi ja graafisempi esitystapa keskeisistä taloudellisuus-, tuottavuus- ja vaikuttavuustavoitteista ja niiden toteutumisesta helpottaisi valtuustotyöskentelyä sekä hallintokuntien itsearviointia ja tarkastuslautakunnan arviointityötä.

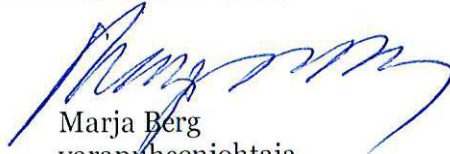
7 ALLEKIRJOITUKSET

Kuopiossa 3. toukokuuta 2017

KUOPION KAUPUNGIN TARKASTUSLAUTAKUNTA

Anna Olkkonen
puheenjohtaja

Marja Berg
varapuheenjohtaja

Kalle Keinänen
jäsen

Pirjo Hentelä-Aho
jäsen

Keijo Laukkanen
jäsen

Ate Savolainen
jäsen

Pirkko-Liisa Piironen
jäsen

Aarne Blom
Maaningan kunnan edustaja

Pentti Rissanen
Juankosken kaupungin edustaja

